

LOVEC

XLV. LETNIK ŠT. 9 DECEMBER 1962

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

Foto J. Ivanjšič

Ocenjevanje trofej in odstrel

Že več let večina lovskih zvez ocenjuje trofeje uplenjenih srnjakov, gamsov, jelenov in merjascev. Namen teh pregledov je, da ugotovimo, kako družine izvajajo odstrel ter hkrati zabeležimo vse vrhunske trofeje. Za rezultate, ki jih želimo zbrati na rednih pregledih trofej, je predvsem važno, da so zbrani na področjih vseh zvez. Zato je naloga Lovske zveze Slovenije, da to delo nadzira in kolikor kje ugotovi, da področna zveza zamenarja preglede trofej, poskrbi, da se to delo dosledno izvede. Važna je tudi skrb za enotno delo komisij. Pred leti je bil v Ljubljani zelo ploden sestanek zastopnikov ocenjevalnih komisij z vseh področnih zvez, kjer so obravnavali probleme gojitvenega odstrela parkljaste divjadi in pa ocenjevanje trofej. Sestanek je sprejel dobra priporočila, ki so bila dostavljena vsem področnim zvezam. Od takrat podobnega sestanka ni bilo več in področne komisije so bile prepuščene same sebi. Pravilno pa bi bilo tesno sodelovanje in vsklajevanje dela in koristno bi bilo, da bi vsako leto druga zveza organizirala svoj pregled trofej v obliki majhne razstave ter na ocenjevanje povabila zastopnike iz komisij vseh ostalih zvez. Sestanek, ki bi sledil temu praktičnemu delu, bi na

vsak način mnogo pripomogel k poenotenju dela ter razčistil marsikatero zmotno mnenje.

Kot važen podatek k rednim pregledom trofej je evidenca o telesni teži uplenjene parkljaste divjadi. Priporočilo, da naj zveze to evidenco vpeljejo, je bilo vsem dostavljeno. Vprašanje je, koliko se to uresničuje. Za raziskovanje naše parkljaste divjadi pa je zelo važno, da to vpeljemo za celo območje Slovenije.

V ilustracijo naj navedem, kako smo to vpeljali v lovski zvezi Celje. Vsaka družina (gospodar) vodi obvezno knjigo o uplenjeni parkljasti divjadi, ki ima poleg ostalih rubrik tudi evidenco o telesni teži iztrebljene divjadi. Gospodar lovske družine predloži vsako leto knjigo skupno s trofejami v pregled in komisija vpiše v knjigo oceno in ev. pripombe.

Telesna teža uplenjene divjadi, zbrana za daljše obdobje, nam bo važen pokazatelj pri marsikaterem raziskovanju, analizi in ugotavljanju. Kot zanimiv primer navajam samo kratek podatek oz. izvleček iz naše evidence. Povprečje točkovanih trofej pri srnjakih in povprečna telesna teža teh srnjakov v našem okraju se giblje takole:

1957 povprečje točkovanih trofej	88,14 točk; povprečna teža 18,3 kg
1958 povprečje točkovanih trofej	94,55 točk; povprečna teža 19,1 kg
1959 povprečje točkovanih trofej	99,93 točk; povprečna teža 20,1 kg
1960 povprečje točkovanih trofej	103,66 točk; povprečna teža 21,7 kg
1961 povprečje točkovanih trofej	104,31 točk; povprečna teža 21,9 kg

Mislím, da ni odveč, če poudarim, kako močno je olajšano delo ocenjevalni komisiji, ki ima poleg trofeje in zobovja tudi verodostojen podatek o telesni teži uplenjene živali. Sploh lahko ugotovimo, da je doslej telesna teža pri ocenjevanju trofej pa tudi pri odstrelu igrala podrejeno vlogo, kar je seveda napačno in za sam stalež lahko tudi usodno. Še tako lepo oblikovano rogovje košaraste, liraste ali ne vem kakšne »plemenite« oblike, ki mu danes tako radi prilipimo rdečo piko, tega ne zasluži, če ga je nosil slabič. Sploh pa bi se morali pri ocenjevanju otresti naših meril »lepo in plemenito« ter ocenjevati samo z vidika če je trofeja krepka, primerno težka in zdrava ter če ima odstreljena žival za tisto področje primerno telesno težo. Ker sem že omenil rdečo in zeleno piko, ki so pri nas v rabi za označevanje ocenjenih trofej, bi rad poudaril, da rdeča pika ni kazen, temveč samo označba za I. a in II. a trofejo. Zatorej prejmejo rdečo piko tudi I. a srnjaki, ki so bili uplenjeni po ostrelnem planu in II. a srnjaki, pri katerih je bil odstrel upravičen (poškodbe itd.). Ugotovitve ali je bil

odstrel upravičen, prepustimo družinam. Za področno zvezo je važno samo, kako je družina realizirala odstrel v celoti in k temu sprejme nato ustrezne ukrepe.

Stalen pojav nepravilnega odstrela v nekaterih loviščih je lahko posledica familiarnosti, ker znanim streljačem ne stopijo na prste, še pogosteje pa posledica slabega poslovnika, ki urejuje izvajanje lova. Tam, kjer je n. pr. za odstrel srnjakov velik interes, je potrebno urediti odstrel tako, da ne nastane med lovci tekmovanje, ki gre seveda v škodo divjadi. Če je lovca strah, da bo odstrel v kratkem realiziran ali pa če v istem predelu lovišča lovi več članov, potem bo odstrel nepremišljen in na hitro roko. Čisto drugače pa lovec lovi, če ima v dodeljenem predelu lovišča čas izbirati in si poiskati za odstrel zrelo žival. Na vsak način je lovski užitek v tem primeru večji in globlji.

Lovske družine, ki žele resno gojiti in k resni gojitvi spada tudi pravilen odstrel, bodo morale članstvo navajati k opazovanju divjadi v nelovni dobi, t. j. predvsem spomladi in jeseni, v času prebarvanja.

Na koncu naj omenim še žalostno dejstvo, da najdemo na vseh pregledih močno zanemarjene in napačno odžagane trofeje. To je plen članov, ki nimajo pravilnega odnosa do trofeje in navadno tudi ne do lova. Na žalost imajo včasih ravno ti ljudje največ sreče in uplenijo vrhunske trofeje, ki jih nato grdo zmalčijo.

Proti takšnim lovcem so na mestu najstrožji ukrepi. Če vsem pojasnimo in jih učimo, kako se pravilno odžaga in preparira trofeja in nato kljub temu dobimo na pregled trofeje, ki se ti jih stуди prijeti v roko, potem so na mestu stroge kazni prepovedi lova ali pa tudi izključitve.

Slavko Kovač

Gojitev srnjadi v novi luči

Mnogo je bilo že napisano o srnjadi in njeni gojitvi. Še vedno pa se iščejo nova pota, ki naj bi osvetlila marsikatero vprašanje v zvezi z življenjem srnjadi. Navzlic prizadevni gojitvi v smislu do sedaj veljavnih in znanih načel o gojitvi, le-ta še vedno ni dala zadovoljivih uspehov.

V novi luči kaže problematiko srnjadi obširna razprava, ki je izšla lansko leto kot posebna brošura v založbi Paul Haupt v Bernu, objavljena pa je bila tudi v reviji »Die Pirsch« v letu 1962. Ker je razprava poučna, jo v izvlečku podajam:

I. Skrivnosti okoli srnjadi

1. Telesna teža in moč rogovja.

Ni dvoma, da je telesna teža in moč rogovja srnjadi v še naravnih, divjih gozdovih Severne in Vzhodne Evrope znatno boljša, kakor v civiliziranih gozdovih Srednje in Zahodne Evrope. Vzrok temu je deloma dejstvo, da teža vseh toplokrvnih živali narašča od jugozahoda proti severovzhodu z rastočo višinsko lego. Deloma pa vplivajo na povprečno moč srnjadi nekega področja tudi krajevne geološke razmere tistega istega področja; vendar je moč srnjadi tudi na takem področju v teku let podvržena znatnemu nihanju.

V glavnem so verjetno teža, moč rogovja in zdravje srnjadi odvisni od bioloških faktorjev, ki tiče v sami srnjadi, deloma pa je tudi produkt celotnega organizma področja, kjer srnjad živi.

Že dolgo izvajajo lovci biološki vpliv na razvoj srnjadi. Ta vpliv je prvotno pospeševal čimvečjo razmnožitev srnjadi. Obsegal je torej v prvi vrsti zaščito srnjadi pred naravnimi sovražniki, pospeševal prehrano ip. Njegov cilj je bil, doseči čim večji stalež, torej čim več plena. Ko pa so začeli lovci vrednotiti in ceniti trofejo, je postajal zaželeni plen zdrav in močan srnjak z dobrim rogovjem, kar je imelo za posledico, da je padala najboljša srnjad. Kvarne posledice so bile kmalu vidne, ker je moč trofej upadala. Zato je ta ugotovitev rodila spoznanje, da je treba zdravo in močno srnjad čuvati za razplod, slabo in kržljivo pa trebiti. Uveljavila se je teorija o gojitvi s puško, ki je povsod pri-

znana in jo izvajamo tudi pri nas. Pravilna gojitev s puško pa zahteva planski odstrel po spolu in starosti tako, da se zdrava in močna srnjad zaščiti. V zvezi s tem je nastala tudi klasifikacija srnjakov (I a, I b, II a, II b).

Pri gojitvi s puško pri srnjadi pa se pojavlja vprašanje ali so dosedanje smernice gojitvenega odstrela dale zadovoljive rezultate ali ne. Ugotovili so, da je gojitev s puško dala pri jelenjadi prav zadovoljiv uspeh. Že po nekaj

letih je moč rogovja narasla bolj kakor se je pričakovalo. Pri srnjadi pa ni bilo uspeha, ali pa je bil neznaten, včasih pa je kvaliteta trofeja celo nazadovala. V razlago tega pojava navajajo, da se je lov na srnjad vršil skozi desetletja nepravilno. Dolgo je veljalo ponekod načelo, da se strelja samo šesterak, upleniti šilarja ali vilarja pa je bilo nelovsko. Selekcija je bila zato več desetletij nepravilna, negativna. Jelenjad pa ni bila nikoli podvržena v toliki meri negativni selekciji. Tudi je pri jelenju veliko bolj kakor pri srnjaku, moč rogovja odvisna od njegove starosti. Dosežen uspeh pri jelenjadi zato ni posledica neke pravilne plemenske izbire, marveč posledica, da so bili slabo zasnovani jeleni pravočasno odstreljeni v mladosti, dobro zasnovane pa so puščali, da so dosegli za razvoj rogovja primerno starost.

Po praktičnih skušnjah v Nemčiji je zato nastalo vprašanje ali so dosedanja načela o gojitvi srnjadi pravilna in če lahko ž njimi dosežemo kvalitetno izboljšanje srnjadi. Moderna biologija nam nudi vrsto novih dognanj in spoznanj, ki so pomembna tudi za teoretično in praktično presojanje problemov okoli naše srnjadi. Ta spoznanja služijo kot podlaga izvajanjem v nadaljevanju.

2. Problem srnjadi v stari in novi luči.

Ves dosedani odstrel in gojitveni ukrepi temelje deloma na skušnjah zelene prakse, deloma na poznanju dosedanjih dognanj v biologiji. Ta dognanja, kolikor zadevajo srnjad, lahko uvrstimo v naslednjih 5 skupin:

1. fiziologijo prehrane, ki ugotavlja potrebo po prehrani po količini in sestavi in nam daje napotke, kako naj se prehrana umetno izboljša,

2. fiziologijo razvoja, ki daje podatke o razvoju posamezne živali od rojstva do naravne smrti zaradi starosti,

3. patologijo divjadi, ki ugotavlja povzročitelje bolezni, možnosti infekcije ter potek bolezni. Nasvetuje ukrepe proti pojavom bolezni,

4. ekologijo, ki se peča z biotopskimi razmerami, torej s stanjem v življenjskem prostoru, kjer srnjad živi. Daje lovcu napotke, kako naj posamezne obstoječe faktorje izboljša ali spremeni,

5. nauk o dednosti, ki obravnava zakonitosti dedovanja in se peča z vprašanji naravne in umetne vzreje. Je podlaga našega dosedanjega gojitvenega odstrela.

Kakor je iz gornje razvrstitve razvidno, je bilo izhodišče opazovanja in gojitve vedno posamezen osebek (individualna biologija). Z izboljšanjem posameznih osebkov se doseže ob upoštevanju vseh smernic, ki jih dajejo gornje smeri raziskavanja, izboljšanje celotne populacije. Populacija srnjadi je torej po tej teoriji vsota vseh njenih osebkov.

Pisec razprave pa zastopa teorijo o celovitosti organske biologije pokrajine, po kateri je

naravna življenjska skupnost v pokrajini (z znanstvenim imenom biocenoza) kot neka nadrejena skupnost, katere člani so vsa bitja in populacije te pokrajine. To naravno življenjsko skupnost (biocenoza) tvorijo vsa živa bitja, rastline, geološki sestav, vodne razmere, temperatura ip. Kadar so ti posamezni faktorji v harmoniji, vlada v tej skupnosti biološko ravnotežje, tedaj so dani vsi pogoji za zdrav razvoj vsega življenja v pokrajini.

Posamezno bitje pa je povezano v tej organski skupnosti kot člen v verigi svojih prednikov, ki prenaša lastnosti svoje vrste na svoje potomce, povezano pa je tudi kot član, organ svoje biocenoze. Zadnje pomeni, da ima vsako bitje v svoji biocenozi svoj določen pomen ter izpolnjuje v tej življenjski skupnosti določene biološke funkcije. Skupnost vpliva na vsako posamezno bitje, to pa vpliva tudi na celoto.

Ta teorija o celovitosti organske skupnosti v pokrajini pa nikakor ne zanika vrednosti in pravilnosti dosedanjih metod gojitve z vidika individualne biologije, pač pa jo drugače vrednoti. Smatra jo za neobhodno potrebno, postavlja pa jo na drugo mesto. Teorija o nadrejeni organski skupnosti presoja vsa bitja in pojave v biocenozi iz vidika skupnosti in presoja vsa bitja in pojave kot organe oz. funkcije te skupnosti. Zato morajo biti tudi vsi ukrepi človeka-lovca celoviti.

Pri urejanju staleža srnjadi pomeni to, da populacije srnjadi ne moremo urejati samo z dosedanjimi metodami (goj. odstrel, krmljenje ip.), čeprav so tudi ti ukrepi potrebni. Pač pa moramo ustvariti biološko ravnotežje srnjadi v biocenozi, da bo postala srnjad zdrav organ v pokrajinski skupnosti. Vse druge metode, če jih izvajamo še tako konsekvantno, ne bodo dale zanesljivega uspeha, nasprotno bodo stanje še poslabšale. Vsi dosednji gojitveni ukrepi so nujno potrebni, niso pa primarni. Primarno je zdravo biološko ravnotežje tako, da je stalež srnjadi pravilno vključen v celotni organizem pokrajine.

1. Pravilo o minimumu in maksimumu v življenju srnjadi.

Po moderni teoriji organske skupnosti v pokrajini je to prav komplicirana tvorba. Tudi srnjad je člen te tvorbe, ki izpolnjuje določene funkcije v okviru celote. Nastaja vprašanje, kako se to biološko urejanje pri srnjadi vrši. Zaradi razumevanja tega vprašanja pa moramo poznati splošna biocenotska regulacijska načela.

Vsaka vrsta divjadi zavzema v biocenozi neko določeno mesto. Čim višja je stopnja neke divjadi v tem redu, toliko manj ima sovražnikov, toliko manjši pa je tudi njen razplod. Nasprotno, na čim nižji stopnji je neka divjad, tem več ima sovražnikov, toliko večji pa je tudi njen razplod. Če naj procentualna udeležba neke divjadi v biocenozi ostane konstantna,

mora prirastek biti enak zgubi. Ker je zguba odvisna od faktorjev, ki so podvrženi nihanju, ravnotežje v biocenozi ni fiksno, marveč stalno niha okoli nekega idealnega stanja. Kakor hitro je neka divjad številčno narasla nad normalno stanje, je tudi vpliv regulacijskih faktorjev (n. pr. bolezni) večji, če pa je številčno padla pod normalno stanje, je vpliv teh manjši. Bolezen nastopa kot regulacijski faktor, da ustvari porušeno ravnotežje, kjer ga človek-lovec ni ustvaril.

To dejstvo imenujemo »biocenotsko pravilo o maksimumu in minimumu. Na kateri stopnji v tem redu je naša srnjad, nam povedo naslednja razmotrivanja. Kot nadrejeni regulacijski faktor nastopajo v pokrajinah, kjer ni vpliva človeka-lovca, divje zveri (medved, volk, orel, pa tudi lisica, kuna, divja mačka ip). Škoda, ki jo napravijo te zveri, je velika, ker je njihova potreba po hrani velika. Zato mora biti prirastek pri srnjadi velik in je v resnici večji, kakor so do sedaj domnevali. Na splošno se jemlje letni prirastek s ca. 66 % vseh srn pomladanskega staleža, pri čemer je že vračunana vsa naravna zguba do naslednje pomladi. Ta prirastek je po današnjih dognanjih znatno višji z izjemo v ostrih zimah ali pa v prav ogroženih loviščih.

To načelo o povprečnem letnem prirastku, večjem od navedenega seveda, velja za negovana lovišča, kjer je čuvajska služba dobro urejena in je tudi sicer lovska kultura na višku. Zato ta večji letni prirastek za naše razmere *na splošno* danes še ne velja. Morda velja ta procent pri nas na splošno bolj kot maksimum, ne pa kot minimum, kakor ga navaja pisec za svoje razmere.

Kako bi narasel stalež srnjadi ob spolnem razmerju 1 : 1, če bi ne bilo odstrela, nam pokaže ta-le tabela (ob povprečnem letnem prirastku 66 % srn pomladanskega staleža):

1. leto	pomladanski stalež	100
	prirastek	33
2. leto	pomladanski stalež	133
	prirastek	44
3. leto	pomladanski stalež	177
	prirastek	59
4. leto	pomladanski stalež	236
	prirastek	79
5. leto	pomladanski stalež	315
	prirastek	105
6. leto	pomladanski stalež	420
	prirastek	140
7. leto	pomladanski stalež	560
	prirastek	187
8. leto	pomladanski stalež	747
	prirastek	249
	Stalež po 8 letih	996

Iz te razpredelnice je razvidno, da bi se stalež srnjadi po 4 letih že potrojil, po 8 letih pa skoraj podesetoril. Seveda bi stalež srnjadi nikoli ne dosegel tega stanja, ker bi ga gotovo že prej kužne bolezni kot regulacijski faktor, zdesetkovale. Kajti znano je, da ob prevelikem staležu pada povprečna moč srnjadi, pada tudi odpornost proti boleznim, narašča pa število zajedavcev in povzročiteljev kužnih bolezni. Bolezen torej nastopa kot regulator v biocenozi.

Povzročitelji boleznih obstojajo vedno, večji ali velik obseg pa zavzamejo kužne bolezni, kadar je srnjad prekoračila svojo optimalno gostoto, če je torej porušeno biološko ravnotežje v biocenozi. Edino učinkovit ukrep je torej ustvariti z redukcijo staleža porušeno ravnotežje.

V današnjih kultiviranih pokrajinah se lahko ustvari zdravo in naravno ravnotežje samo s tem, da se človek sam vključi biološko razumno v sestav biološke skupnosti, iščoč pravilno ravnotežje med žitjem in bitjem v biocenozi.

B. K.

(Se bo nadaljevalo)

O ZAJCU

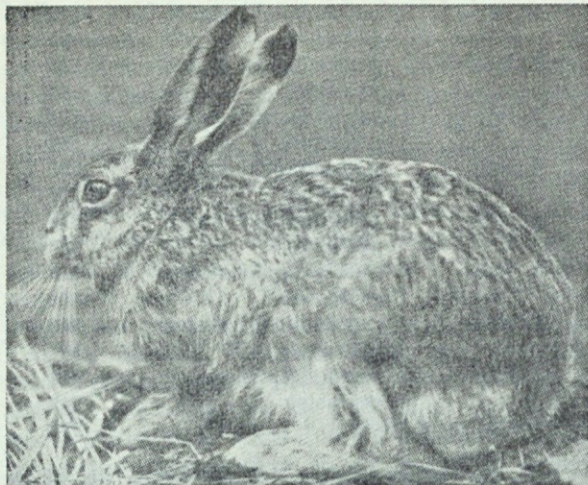
(Iz razprave A. in M. Szerdejejev in dr. L. Studinke — po nemškem prevodu, Berlin 1959)

(Nadaljevanje)

V

Zajec je žival poljskih kultur. Te mu nudijo tudi največ raznovrstne paše. Najmanj mu go-dijo čisti iglasti gozdi (monokulture) brez podrastka. Zato je v gozdih bolj redek, zlasti v iglastih. Razen tega so iglasti gozdi v hribovju, kjer so življenjski pogoji trdi (dolge zime, obilne padavine, pozni mrazi), ki uničijo mnogo zaroda. Zajcu ustreza najbolj gričevnat svet ali vsaj nekoliko valovit. Ob neurjih, snežnih mečavah in ostrem vetru se rad zateče v zavetje grmovja

ali gozda. Velikih gladkih ploskev, kakor pašnikov nima rad. Večkrat se ne da odgonetiti, zakaj je stalež v kakem predelu mnogo večji kakor v drugem, čeprav sta si predela po naši presoji in občutku glede življenjskih pogojev, enaka. Tak predel je dobro obravnavati kot rezervat, od koder pri hitri množitvi zajec prehaja v sosednje predele. Vznemirjanih delov se zajec ogiblje in se izseljuje. Razumljivo je tudi, da si pozimi in v mrazu rad poišče sončne zavetne lege. Če je zajce treba krmiti, jim potem v takih legah nudimo hrano.

Zajec dobro uspeva na toplih, peščeno ilovnatih tleh na splošno na poljski zemlji, težkih mrzlih in mokrih tal se ogiblje, kakor tudi živega peska.

Sicer pa vremenski pojavi vplivajo, da menjačasno svoje bivališče. V suhi in vročini si poišče hladna, vlažna tla ob obilnem deževju pa suha, peščena. Pri tem igra vlogo stanje talne vode.

Spremembo vremena zajec izredno dobro čuti. Zarod je posebno občutljiv za mokroto in v daljšem deževju ali poznem mokrem snegu lahko docela podleže. Posledice mokrote se kažejo v prehladih in s temi v zvezi največkrat kokcidioza. Tudi toča lahko pobije zajce, zlasti mladiče. Pred taljenjem snega, ko pada z drevja ali pred kapom, se preseli iz gozda, kamor se je zatekel v zavetje, na plano, na polje. Prav tako se v jeseni umakne iz gozda ob odpadanju listja, ker ga to vznemirja. Sneg v srenu je za zajca zlasti na polju poguben, ker si ne more izkopati ne loža ne hrane in je izpostavljen vetrovom in roparicam. Za naraščaj so pa mile zime neugodne, ker se zajci začno zgodaj pariti in zgodnji zarod pogine v poznem snegu in mrazu največ zaradi prehlada in driske. Suh mraz je manj škodljiv kakor vlaga, mokrota. Za razvoj zaroda je važno število sončnih dni oziroma ur. Žarki pospešujejo tvorbo D-vitaminov, ki ugodno vplivajo na razvoj kosti in rast. Ob premajhnem sončnem siju zajčki ob hitri rasti ne morejo izkoristiti potrebne množine apnenca in pojavi se rahitis (angleška bolezen — mehke kosti).

Rastlinje ima za zajca dvojen pomen: enkrat kot hrana, drugič kot zaklonišče pred neurji in zalezovavci. Pri paši ni izbirčen kakor n. pr. srnjad in zato navadno ne gre daleč od svojega domovanja. Občasno se kar tam naseli, kjer ima dobro pašo. Zato se tudi gozdni zajec od pomladi do jeseni zadržuje na robovih gozda, torej bliže polja. Na jesen rad ždi na sveže zoranih njivah, a šele po nekaj dneh ko se zemlja osuši. Ob

vetru beži iz koruzišč, ker ga vznemirja šumenje in gibanje listja.

Zajec ima od divjadi največ zalezovavcev. Pretežno je žrtev roparic in ne ujed, kakor so pokazale preiskave. Še vedno je mnogo lovcev, ki na vsako ujedo ukrive prst, češ kragulj je, oziroma »jastreb«, in tako pade čez polovico koristnih ujed. Lovci, ki ne ločijo na daljavo in zlasti v letu posameznih vrst ujed in ne ločijo koristnih od škodljivih, bi mnogo več koristili, če bi ujed sploh ne streljali. Po pravilu bi smeli te streljati le lovci, ki bi opravili poseben izpit o poznanju ujed in njih škodljivosti, oziroma koristnosti.

En sam pes, ki je vaje na divji lov na zajce, naredi več škode kakor sto kanj! Največji uničevavec zajčjega rodu med ujedami je vsekakor kragulj, za njim škarniki in lunji pa tudi, čeprav majhen, skobec, za planinskega zajca posebej planinski orel. Po preiskavi vsebine želodcev in golš ujed so druge razen omenjenih, razmeroma malo škodljive za zajčji rod. Najmanj škodljive, to se pravi neškodljive in koristne so — kanje! Kdor teh ujed dobro ne pozna in ne ločuje, naj se raje obrne na pokončevanje sive vrane, srake in šoje!

Večji škodljivci so roparice: lisica, dihur, hermelin, pa tudi obe kuni, jazbec in divji prašič, predvsem zajčjim leglom. Največji škodlivec od vseh sta pa potepajoči se pes in klateča se mačka. Taki psi in mačke lahko lovišče do dobra izropajo. Če računamo na roparskega psa le 20 zajcev na leto — kar je gotovo skromno — gre letna zguba samo na zajcih pri nas v tisoče.

Mnogo zajčjega zaroda uniči obdelovanje polja, košnja, zlasti s stroji. Temu se je težko izogniti in gojitelj mora biti stalno na preži, da reši ali obvaruje, kar se pač da.

Na stalež zajca vplivajo tudi zunanje motnje, divji lov, zankarji, napačno izvajanje lova, preveč pogonov, hoja ljudi po lovišču, promet, zlasti razsvetljena vozila ponoči. Na obnašanje zajcev se pozna, koliko je lovišče vznemirjano. V mirnih predelih se zajec pokaže že pri dnevu, med tem ko pogosto vznemirjan gre iz loža šele ponoči.

VI

Zajec kakor vsi glodavci je podvržen mnogim boleznim. Pri tem mora gojitelj računati z dejstvom, da je nevarnost za boleznimi tem večja, čim večji je stalež. Če so življenjski pogoji neugodni, zlasti če je pomanjkanje ustrezne hrane, upada odpornost živali, ki so potem tem bolj sprejemljive za bolezenska okuženja. Pri izločevanju slabotnih in bolnih živalih gojitelju mnogo pomagajo roparice, kakor lisica in od ujed kanja, ki pozimi pospravita tudi poginulo divjad. S tem pa ni rečeno, da bi spomladi puščali lisičja legla v miru. Vendar pa nekaj lisic

v lovišču z najboljšim zajčjim staležem ne more občutno škodovati. Skušati moramo, da vse slabotne in hirajoče zajce čim temeljiteje odstrelimo in jih primerno zapakirane pošljemo v veterinarsko preiskavo. Pri iztrebljenju zajcev pazimo na vranico, ker po njeni velikosti lahko sklepamo na mnoge nevarne bolezni.

Avtorji navajajo na podlagi mnogih preiskav pogostnost raznih bolezni v odstotkih:

A. Kužne bolezni	
psevdotuberkuloza	okoli 20 %
pastereloza	okoli 10 %
bruceloza	okoli 5 %
stafilomikoza	okoli 5 %
toksoplazmoza	okoli 5 %
B. Po notranjih povzročiteljih in zajedavcih	
kokcidioza	okoli 15 %
črvi prebavnih organov	okoli 10 %
bolezni pljučnih črvov	okoli 5 %
C. Drugi vzroki	
čiri	okoli 10 %
nezgode, strelji	okoli 15 %
Vsega	100 %

Gojitelj mora ločevati bolehanja in bolezni, ki so lahko zajcu smrtno nevarna, od škode, ki jo trpi zajec zaradi notranjih in zunanjih zajedavcev (parazitov).

Tularemija je tipična za vse glodavce, ki se prenese tudi na druge vrste divjadi pa celo na človeka.

(Opis bolezni opuščam, ker je to naše glasilo že večkrat dovolj izčrpno podalo, pa tudi naše lovske knjige in učbeniki).

Zimsko krmljenje zajcev je le izjemoma potrebno in sicer v izredno hudih zimah z debelim snegom. Posebno pereča postane prehrana za zajca ob trdem snegu, srenu na razsežnih poljih brez vmesnih mešanih gozdnih otokov s podrastjo in grmovjem ali brez primernih umetnih remiz. Pomanjkanje primerne hrane se pokaže v tem, da zajec objeda sočno lubje mladega drevja. Pri nas predvsem mlado sadno drevje zlasti po drevesnicah. Če zajec navzlic domnevno zadostni hrani gloje lubje, je to znak, da hrana ne vsebuje vseh snovi, ki jih organizem občasno potrebuje. Hrano je treba pokladati pravočasno, preden je stiska velika, ker preoslabljenemu organizmu potem tudi dobra hrana ne pomaga več. Zajec mora tudi prej vedeti za krmišča in se nanje navaditi. Kjer so pri nas v navadi kozolci, v katerih je pozimi detelja, repnik in podobno, je vprašanje krmišč in krmljenja do mala rešeno. Krmišča postavimo v sončnih, zatišnih in nevznemirjanih legah, kjer se zajci tudi sicer radi zadržujejo. V gozdih jih postavimo na robovih večjih gozdnih jas, a ne nanje, kjer so preveč vidna roparicam pa tudi ljudem; tudi ne ob mejah lovišča, posebno, če sosed ni pravičen gojitelj. Krmišča naj bodo

brez posebnih težav dosegljiva zaradi dostavljanja hrane, vendar ne predaleč ob obhodnih potov, da pri kontroli ni treba hoditi v neposredno bližino. Ker se zajec giblje v majhnem okolišu, so zanj najustreznejše majhnečasne krmilnice. Krme pa ne polagamo enostavno na sneg, marveč bilno hrano pritrdimo na grmovje, ob drevesna debla ali jo na planem privežemo na kole, s kratko prečko v obliki »T«. Krmo privežemo z žico, a ne tako, ki je pripravna za zanke, — ker povez iz bilk ali špago zajec pregrize in se krma raztrese po snegu, kjer propade. Žal se pri tem sicer najustreznejšem načinu krmljenja uniči mnogo krme zaradi vlage, dežja, snega ali raztresenja po snegu. Zato stalnejšim krmilnicam naredimo streho. Začasne krmilnice zalagamo s hrano za dva, tri dni in le stalnejše s streho, če so jasli (parne) pravilno narejene, za teden ali dva. Prednost pokritih krmilnic je ravno v tem, da se krma ne zmoči, če namesto strehe nimamo na voljo košatih smrek in jelk, ali če krmilnica ni pod drevesom z nizkimi vejami, na katere pritrdimo streho iz lubja, koruznice, trsja in pod. Sicer pa iznajdljivost lovca gojitelja najbolje prilagodi obliko, velikost in število krmilnic krajevnim razmeram. Načelo naj bo, več manjših oziroma majhnih (začnih) krmilnic. Nikoli ne polagajmo preveč krme na kup, ker jo zajci razmečejo in razbrskajo, če sicer ne propade. Vendar zajcu s travniškim senom prav nič ne ustrežemo. Bolje je dati manj a dobrega deteljinega ali lucerninega sena. Pri tem ne pozabimo na gomoljaste sadeže, zimsko zelje, ki so kot sveža krma nepogrešljivi. Najcenejša krma so vejniki, poganjki z mladim listjem, mehkih listavcev. V goščavah narežemo meter dolge mladike, preden je listje še docela razvito, da listje nima trpkega okusa kakor doraslo listje. V polsenci jih sušimo, prislunjene ob vodoravno, kakih 60 cm od tal postavljeno letev, s spodnjim konceom oprte ob tla. Suho listje (vejice) povežemo v butarice, ob kakem vlažnem, rosnem jutru, da se listje ne osuje in poveze shranimo na zračnem prostoru. Podrto drevje mehkih listavcev s popjem in drobnimi poganjki nudi dobro pašo, kakor odrezane veje, ki jih pustimo čez zimo pod sadnim drevjem, ob trebljenju drevja, zlasti od jablan. Prav tako pustimo ležati grme omele (tičjega lima), ki je za zajce prava slaščica.

Da vežemo zajce na sicer ustrezen kraj, moramo skrbeti za čimvečji mir v predelu, za primerna zaklonišča in za ustrezno pašo. Za zajčji stalež je ugodno, če imamo v osrednje ležečem predelu lovišča — »zajčji hlev«, to je predel, ki je najbolj zaščiten in najmanj vznemirjan in kjer nikoli ne lovimo.

Nič manj škodljive, kakor roparice, divji lov, so napačne metode lova na zajca, večkratni pogoni v eni sezoni in lov posameznikov. Tudi zajec kmalu spozna, kateri človek, ki se giblje

Foto V. Pleničar

po polju, mu je nevaren, pa se pred truščem pogonov, pokanjem pušk in pred psi umakne in odseli. Za tem grmom tiči v glavnem dober ali slab stalež zajca.

VII

Za načrtno gospodarjenje z zajcem je treba vedeti za kapaciteto (zmogljivost) paše, za višino staleža, spolno razmerje, starostno porazdelitev, za potrebo osvežitve krvi ter kolikšen stalež lovišče prenese. Temelj vsemu je poznanje staleža, na podlagi katerega se da zračunati predvideni odstrel. Žal se lovci, ki se ne bavijo s strokovno gojitvijo, zanimajo za stalež šele ob začetku lova in se tedaj morda komaj vprašajo, kolikšen naj bi bil odstrel. Vse pa je več ali manj zgolj ugibanje. Sicer mora gojitelj lovišče temeljito poznati, da more postaviti kolikor toliko stvarne številke.

Da začnemo s smotrno gojitvijo, si moramo biti na jasnem, kolikšen stalež želimo v lovišču. Ta lahko doseže prehranbeno zmogljivost (kapaciteto, lahko pa je manjši. Drugi korak je ugotovitev obstoječega staleža. Ta se da najbolje oceniti v februarju in marcu, ko je polje še golo in prav tako listnati gozd. Za ta namen je posebno ugodno mrzlo sončno vreme in najbolje v novini. Ob takih pogojih zajec ne drži in vstane že na daleč, a se kmalu vrne, ker ni po lovu vznemirjan.

Za ocenjevanje staleža so uporabljive tele metode:

1. Cenitev na oko. Vsak dan obhodimo del lovišča in si zabeležimo število zajcev, ki smo jih videli. Potem primerjamo te številke s številkami plena na prav tem področju. Ta način

pa zahteva večletno poznanje lovišča in mnogo skušenj, če hočemo dobiti vsaj približno stvarne podatke.

2. Cenitev s poskusnimi okoliši. Ta se izvede v več postopkih:

a) Vse lovišče ocenimo po dobrih, srednjih in slabih zajčjih okoliših.

b) V teh okoliščih se za podrobno cenitev določijo manjši poskusni okoliši, ki so za tiste predele lovišča značilni. Pri pravilni izbiri teh okolišev zadostuje nekako ena desetina lovišča, da jo preiščemo.

c) Cenitev v poskusnih okoliših izvedemo na podlagi pregonov z verigo gonjačev, ob štetju vidnih zajcev. Veriga gonjačev mora biti tako gosta, da ob danem vremenu in terenu gonjači po možnosti dvignejo vse zajce. Za štetje izberemo le čimbolj zanesljive osebe. Vsakdo šteje le zajce, ki vstanejo iz loža in sicer tako, da vsakdo sme šteti le zajce, ki vstanejo na eni strani od njega, n. pr. vse na njegovi desni strani vstale zajce. Brž ko skoči zajec iz loža, zakliče za štetje upravičeni število, ki ustreza seštevku dotlej od njega preštetih zajcev. Seveda tega zajca ne sme noben drug več šteti.

d) Po izvršenem štetju zajcev v poskusnih okoliščinah izračunamo celoten stalež posameznih predelov lovišča. Potem množimo število vidnih zajcev s kvocientom iz površine lovišča in poskusnih površin. Če je n. pr. površina predela 1000 ha, površina poskusnih okolišev pa 100 ha, število vidnih zajcev pa 80, množimo to z 10, pa dobimo celoten stalež predela 800 zajcev. Če potem številke iz posameznih predelov seštejemo, dobimo stalež vsega lovišča. Pri tem razmeroma zanesljivem postopku je pa praksa pokazala, da vedno dobimo večje število, kot dejansko je. Vzrok je najbrž v tem, da vzamemo boljše poskusne okoliše in marsikateri zajec je dvakrat štet. Zato je treba nekaj previdnosti in zavoljo tega odbijemo od končnega rezultata eno četrtno.

Za postopek računanja, primer: Lovišče obsega 4000 ha. Od tega 2500 ha polja I (dobro), 1000 ha gozda II (srednje), 500 ha pašnikov III (šibko). Na področju I smo vzeli 250 ha poskusnih površin in na njih našli 60 zajcev. Na vsem področju torej $60 \times 10 = 600$ zajcev. Na področju II smo na 100 ha poskusnih površin našli 20 zajcev, vsega je torej $20 \times 10 = 200$ zajcev. Na področju III smo našli na 50 ha poskusnih površin 5 zajcev, torej $5 \times 10 = 50$ zajcev. Sešteto I, II, III dá 850 zajcev, odštetá $\frac{1}{4}$ zaradi precenitve ($850 - 212 = 640$ zajcev zaokroženo). Ta metoda je na pogled precej komplicirana in manj praktična, toda daje v raznih časih zadovoljive rezultate. Najmanj sigurna in najteže izvedljiva je gotovo za gozd.

(Konec prihodnjič)

To in ono iz lovske prakse

Valentin Močnik

Nadaljevanje in konec

Spomladanski lov je posebno lep, ko se znova prebujata narava k novemu življenju. Tedaj je romantičen lov na petelina. Pri tem se spominjam pregovora, da nikoli ne uloviš to, kar loviš. Spomladi 1957 sem v aprilskem zgodnjem jutru zaslišal petelina. Ker se je vreme spremenilo, je bilo vetrovno, po polnoči delno oblačno. Še pri temi sem prišel na Golarjev vrh ter čakal, da se veter pomiri. Pod močnim vetrom, sem namesto petelina poslušal brušenje in škripanje starega drevja. Zdanilo se je, za petelina več ni kazalo. Kljub temu sem ostal še na mestu, sedeč na starem panju. Za kratek čas sem piskal na jerebovo piščalko z malo upanja na kakšno roparico. V smeri navzdol, kamor sem bil obnjen, zagledam v medli jutranji zori gmoto, ki je prešla drčo. Stoji in se zopet bliža navzgor proti meni. Nisem ločil, ali je pes ali domači prašič. Na 20 metrov sem spoznal starega jazbeca, ki ga je privabila jerebova piščalka.

Aprila 1955 sem neko popoldne polnil solnice in končal na kraju, kjer naj bi prišel petelin na gredi. Ker je bilo še daleč do mraka, sem izvlekel piščalko za jereba, da nekoliko vadim. Na prvi klic je priropotal lep jereb. Nekaj časa sem ga opazoval na tleh. Odletel je, jaz sem se pa prestavil više k studencu v Gruberjevem vrhu. Po nekaj klicih se mi je za hrbotom oglasil. Potem sva se redno oglašala drug drugemu. Jereb je preletel mojo glavo in sedel 10 metrov vstran na nizko trepetliko. Tu sva se neprestano vadila pol ure. Pri tem sem opazil, da je jereb kakor veliki petelin, pri petju gluh in slep. Vsega mi je bilo že dovolj, tudi jerebove drznosti, ker se je preletaval od drevesa na breg in obratno. Ko je jereb zamežikal in ukrivil vrat, sem stopil po 3 korake tako, da sem prišel včasih tudi tik do njega. Svetujem novincu na petelina, naj gre v jerebovo šolo konec aprila. Takrat jerebi neverjetno pristajajo, ker je tokrat paritev na višku. Puško je vseeno dobro držati v rokah, ker roparice ne počivajo.

Maj je mesec mladosti in lepot. Tedaj lovci in ljubitelji narave ne potrebujemo nobenih drugih predstav, ker vse in lepše najdemo v naravi. Lovec v tem času najde v lovišču razne vrste zabav ter veselja in dramatična doživetja, kajti mnogokrat kale družinsko srečo roparice in potepuški psi. Nemočne breje ali doječe srne trgajo in žro podivjani volčjaki pri živem telesu, mladiče davijo lisice, kune ali ujede.

Tu je široko delovno polje lovca, ki je s srcem lovec in sta mu gozd in polje ljubša kakor veselica in gostilna.

Bodimo tisto, za kar smo se odločili!

Gojitev je glavna dejavnost in najpomembnejša za pokončevanje roparic. Večina roparic ne uživa lovopusta. Zato ni prav in človeško, da ob gnezdenju škodljivih ptic odstrele stare, mladiče pa prepuste usodi, da umirajo od gladu, ne da bi prej poiskali gnezda, in pokončati tudi zarod, če je že izležen. Sicer je pa čakanje ob gnezdu najuspešnejše. Nisem zaščitnik roparic, vendar moramo tudi z njimi ravnati vedno lovsko pravično in kulturno. Vsaka roparica se da uspešno privabiti. Zato je lovcu piščalka ravno toliko potrebna kakor pes. Brez vabil ne moremo uspešno loviti. Uplenitev na klic štejem za najbolj lovsko pravično. Čisto navadna piščalka za srnjake mi služi tudi za vabljenje vran, šoj, kragulja, skobca, kanje, mačke, psa, lisice, po vrhu še za divje lovce. Dragi in izumetničeni srnji klici se za druge namene ne dajo uporabiti. Ko kupim tako enostavno piščalko, jo do kraja razderem. Zavržem vse razen ogrodja, v katero vgradim nov leseni vložek in namesto prejšnjega kovinskega peresa vložim jeziček iz britvice. Rezilo britvice z ravnilom odlomim v tisti širini, kakor je bilo pero. Tako vabilo mi služi za vso navedeno divjad.

Vrane vabim tudi tedaj, ko gnezdiijo, tako da vabilo prestavim na glas kragulja. Vrana prileti, ko piskam v bližini gnezda, ki ga tako izda, da jo pokončam z zarodom vred. Šoje vabim na isti način, le da vabilo prestavim na malo nižji glas kakor za kanjo. Posebno uspešno vabim šoje tedaj, ko so mlade že na vejah.

Maja 1958 sem neko popoldne po dežju šel v gozd na vajo z jerebjim klicem. Sedim na panju in čakam, če se kak jereb prostovoljno oglasi. Ker ni bilo nič, sem se oglasil jaz. Že po prvem klicu je ropotalo in v sosednjem bregu je zapel jereb. Zopet zaprhuta. Po drugem klicu se lepo v polkrogu pripelje v mojo bližino in pristane kakor letalo. Čudil sem se, zakaj kar naprej jezavo otrepa z repom. Brž za njim natančno po sledu jereba jo primaha rdeča veverica, nekaj metrov za njo druga rjava. Čemu po sledu, sem premišljeval, ko sicer vem, da veverica na jerebov klic prav rada gre, ker sem jih že priklical več sto. Da pa gre po sledu jereba, še dotlej nisem doživel.

Proti koncu maja isto leto neko nedeljo dopoldne kličem kragulje. Ko nekajkrat ponovim zaslišim, da se po bregu navzdol bliža trušč, da se je valilo kamenje. Na klic, ki sem ga zategoval za kragulja, prividva srna. Izgledalo je, da je bila brez mladiča. Ta klic sem ponovil še nekajkrat in mislil sem, da se je ne bom znebil. Na vsak klic je sigurno pridirjala. Potem sem

seveda piščalko prestavil za srnjaka in še za mladiče. Naveličal sem se že vsega, a sem bil hkrati zelo zadovoljen, ker sem doživel nekaj novega. Potem sem preiskal vso okolico za mladičem. Ni ga bilo. Zato sem znova rahlo poklical in že je bila srna pri meni. Malo vstran sem našel vse prehojeno, kar je kazalo na to, da je mladiča ugrabila roparica.

V začetku junija opazujemo srnjake in vršimo gojitveni odstrel. Vse ostale pustimo do prska, na zanimivi klic v avgustu. Srnji mladiči so stari le nekaj tednov ali dni. Sedaj je mnogo opravka s potepuški psi, še več pa s starimi lisicami, ki so zaradi vedno lačnih mladih najbolj drzne in grabežljive. Ob živih lisičinah tedaj vabimo s piščalko na srnjega mladiča, katerega glas močno priteza stare lisice. Mladih potem ni težko dobiti iz rova s psom. Če so že večje, bodo lačne nemirno tekale okoli lisičin in tako pridejo vse pred puško.

Leta 1959 sredi junija sem se popoldne odpravil na Vuhnetov vrh, da vidim, kaj se dogaja na Koroškem. Kraj polja ob gozdu sem si izbral visok hrast in splezal nanj, da bom lahko opazoval vso okolico. Minilo je poldrugo uro in sonce je zahajalo za koroške hribe. Tedaj opazim kraj gozda na travniku velikega tigrastega muca, ki se je zgubil v gozdu. Odločil sem se, da grem za njim in sem v mavzerici premenjal naboj. Ker se na klic srnjega mladiča ni nič ganilo, sem stopil naprej, pustil lovsko torbo na poti, sam pa sedel nekaj niže med visoko borovničevje. Potem se nekajkrat oglasim na večalo za pogum velikemu mucu. Namesto tigrastega mačka pa zagledam rjavega lisjaka, ki se počasi in previdno premika ter neprestano bulji iz visokega borovničja v mene. Srce mi je skočilo v grlo in strel je vrgel lisjaka kvišku. Ko sem stopil proti nastrelu, sem spoznal, da je lisjak gledal le mojo torbo na poti, ne pa mene. Zmagoslavno stopim naprej, a lisjaka nikjer, niti krvi. Pa zopet ne veš ali je smola ali neprevidnost.

Vabilo za srnje mladiče me je sedaj še bolj navdušilo in komaj sem čakal nedelje. Junijsko jutro me je pozdravilo med rosnimi cveticami, visoko na Vuhnetovem. Ob 4,30 uri sem že sedel na planinskem travniku in skoraj sram me je, ko sem v brezdelju opazoval čebele in debele čmrlje, ki so pridno brenčali po divji detelji. Po nekaj pivkih me je iznenadila srna, ki je pridirjala z mladičem iz ozimnega žita. Nato sem miroval, da se je družinica odpravila v goščo. Nekaj streljajev naprej ob njivi z žitom sem se zopet oglasil in iz klasja se je pokazala glava srne. Ugotovil sem, da ima tam mladiče. Še več srnjadi sem z daljnogledom odkril v okolici in stara srna me je nadirala z nejevoljnim bavlkanjem.

Ko so nad menoj pastirji prignali živino na pašo, sem se umaknil v planino, kjer sem pred nekaj dnevi streljal na lisjaka. Znova sem brez uspeha pretaknil vse grmovje. Vzpnem se nekaj sto metrov više proti grebenu Vuhnetovega vrha na petelinje rastišče, kjer sem zopet pivkal. Takoj mi skoči srna in zabavka. In vsakrat ko sem zapivkal, je pritekla in kjerkoli in kadarkoli sem zapivkal, je srna udarjala s sprednjogo. Tam blizu najdem v borovničevju progastega mladiča, ki se je od strahu tresel. Mladič se je pritisnil v borovničevje in nisem se mogel premagati, da ga ne bi pogladil po hrbtu.

Pri tem sem spoznal pomembnost vabljenja za ugotovitev, koliko je srn. Vendar je treba pri štetju previdnosti, ker se nekatere srne za poleganje skrijejo pred potepuški psi v žitna polja.

Ta čas so tudi že legla lisic. Menim pa, da je poletno jamarjenje na lisice nečeden posel v zeleni praksi. Vendar je včasih zaradi gospodarske škode nujno potreben. Pri tem mora lovec premagati sočutje do živali, zlasti mladih, ki do zadnje možnosti branijo svoje življenje in prostost. Zato, če le mogoče, jamarimo pozimi, ko ima odrasla žival vendarle več šans pri svoji obrambi. Poletno jamarjenje — oprostite mi — je navadna morija mladičev. Zato tega nelepega dela, čeprav sem se ga udeleževal, ne bom opisoval.

V juniju se začne tudi lov na kragulje in kanje in konec meseca so mladiči v glavnem že v pitanju. Kakor pri vseh roparicah, je tudi tu vabilo glavni način lova. Klicanje kraguljev in kanj je uspešno ves dan. Navadno lovim tako, da pri hoji skozi gozd postojim na vsakih 100 metrov in v presledku 5 minut dvakrat kličem. Ko pridem do konca gozda, pričnem od kraja kakih 100 metrov više. Navadno dobim odziv starih, često tudi mladih. Pri takem pohodu kaj hitro ugotovim, kje približno je leglo. Ta lov se nadaljuje še ves julij.

Lova na golobe ne bom opisoval. Pripomnil bi le, da je lov nanje mesec dni prezgodaj odprt, ker je drugo leglo šele v juliju in pitajo mlade še v avgustu, kar sem sam mnogokrat opazoval. Če vidimo na paši dva goloba skupaj premislimo, da pri odstrelitvi ne obsodimo mladih na gladovno smrt. Spominjam se, da mi je star lovec pripovedoval, da so golobje najbolj okusni v marcu, ko se vrnejo, ker ima meso okus po cimetu. Tedaj golob še ni užival lovopusta.

Leta 1959 sem neko nedeljo dopoldne v avgustu uplenil goloba grivarja. Ob stari planinski domačiji na Golarjevem sedem v senco pod staro drevo, ker sem nekje daleč slišal vkanje kanje. Odvržem goloba, ki se je zakotalil po bregu in obležal kakih 15 metrov od mene na soncu ter se odzval kanji. Čivkanje kanje se je vedno bolj bližalo. Naenkrat zaslišim otrepanje peruti in velika kanja je vzdignila mojega

goloba. Užgal sem brž dvakrat po nji, da je spustila goloba in se sama odpeljala navdol. V petih minutah sem doživel presenečenje. Malo bolj previden bi imel dva plena ali pa nekaj sekund prekasno bi ostal brez plena. Tudi to je način lova na kragulje.

V pasjih dnevih je srnji prsk. Za naše kraje je glavni prsk okoli 5—8 avgusta. Tedaj je lov na srnjake najlepši in spada med pravi športni lov. Pri tem lovu je pa najbolj priporočljiva kombinirana puška (polrisanica), ker pridejo pred cev vse vrste roparic. Pri tem lovu je potreben nož, najbolje bodež. Pa ne za mučno umirjanje srnjaka — zato je dandanes edino pravičen usmrtilni strel — temveč za iztrebljenje in pripravo za nošnjo plena. Usmrčanje z vbodom je nečedno, mesarsko opravilo, ker žival pri zavesti najbolj trpi, ko se ji lovec približa, ker ne more pobegniti.

Zato trdim, da vsak najdražji naboj za usmrtilni strel ni predrag, če prvi za ranitev divjadi ni bil predrag. V skrajni sili, če n. pr. zmanjka nabojev, pa mora lovec za ta čas pozabiti, da je lovec-ljubitelj divjadi. Končno mora lovec znati, da srnjaka pravilno oprta na nahrbtnik za nošnjo. Okrvavljena lovska obleka je častna zadeva, kakor je nečastna blatna in povaljana zaradi vinjenosti.

V avgustu ne smemo pozabiti na skobce, ki so prav tedaj že zunaj gnezda in je takrat klic najuspešnejši. Piščalko postavimo na najvišji glas, ko kličemo z drobnim — tititititi. Septembra je v loviščih vedno lepše. Sonce je oslabele, rahle sapice prinašajo vonj po jeseni, kakor aprila po pomladi. Zjutraj leži po kotlinah že gosta megla, medtem ko so planine lepo jasne. Vsak dan proti oktobru se odpira več lova. Ob rosnih jutrih je na paši zopet srnjad. Jerebi si kličejo na korajžo, vmes žlobudrajo veverice.

Dostikrat sem bral v našem glasilu, zakaj gre veverica na jerebov klic. Tega sem doživel nešteto in sem prišel do zaključka, da veverica ne pride na klic jereba zgolj iz slabega namena. Pred leti sem neko septembrsko dopoldne klical jerebe. Nekajkrat se je oglasil jereb. Veverica, ki sem jo poprej slišal od daleč, je bila sedaj v moji strelni daljavi. Na moje klicanje je poskakovala od veje do veje in prišla do mene na 10 metrov. S klicanjem nisem prenehal, ker me je zanimalo, kaj bo počela veverica. Veverica se mi je oglašala venomer s svojim čuk, čuk, čuk. Ko za čas preneham s klicanjem, tudi veverica utihne. Tedaj šele jo zagledam na starem hrastu, kako leno leži na veji, z mahom poraščeni ter se greje na soncu. Brž ko znova zapiskam, se oglasi s svojim čuk, čuk. To sem ponavljal in spet prenehal in prav tako se je odzivala veverica. Po večkratnih takih doživljajih sem sklepal, da je veverica rada v jerebji družbi, ko

Prezrta

poje petelinček in sama zraven žlobudra. Iz svoje prakse bi sklepal, da je jerebov klic mikaven za razno divjad.

V jeseni je za lovca najkočljivejša naloga, odstrel srn, pa tudi najbolj odgovoren. Če namreč odstrelimo napačno srno, uničimo kar troje in več življenj. Mladič ali dva, ki ostaneta v takem primeru, sta zapisana smrti, mimo tega je pa uničen nov zarodek plemenske srne.

Mnogi pri tem odstrelu premalo pazijo, ker so mnenja, da se osiroteli mladiči pridružijo ostali srnjadi. To je le deloma res in še v tem primeru so druge srne mačehe, ki se ne brigajo za sirote, zlasti ne, če imajo svoje mladiče. Gojitveni odstrel bi morali vršiti res samo izkušeni lovci. Odstrel naj pa vrši le v revirju, ki ga dobro pozna, ne pa morda kot gost v tujem revirju, če ga ne vodi tamkajšnji lovec. Če se mi je kdaj ponesrečilo, da sem odstrelil vodečo srno, sem popravil tako, da sem s piščalko privabil mladiča in ga rešil propasti. Navzlic bogati praksi mnogokrat nisem bil z oceno na jasnem in nisem ukrivil usodnega prsta. Vedno bolj sem spoznaval, kako težka je ta naloga za lovca, gojitelja. Nekoč sem okoli lovišča zalezal tropič — sedem srnjadi. Na noben način nisem mogel ugotoviti, kaj bi bilo za odstrel, tako da sem po dolgem opazovanju nejevoljen odšel, vendar z zavestjo, da nisem naredil napake.

Bonitiranje lovišč na Gorenjskem

Cene Breznik

V julijski številki Lovca objavljeni podatki o bonitiranju lovišč na področju Lovske zveze Videm-Krško so me spodbudili, da napišem nekaj misli ob bonitiranju lovišč pri nas na Gorenjskem. Mislim namreč, da je primerjava podatkov, do katerih so prišle posamezne lovske zveze pri bonitiranju, interesantna že zaradi tega, ker so zveze vse to delo opravljale popolnoma samostojno in neodvisno druga od druge, brez sleherne koordinacije in vsklajevanja, kakor je primerjava zanimiva zlasti glede podatkov, ki jih za bonitiranje lovišč dana navodila niso predvidevala. Zato bi bilo potrebno in zanimivo zbrati osnovne ugotovitve bonitiranja po posameznih lovskih zvezah, jih analizirati in vskladiti ter rezultate vsklajenih podatkov uporabiti pri urejanju odnosov med LZS in LZ, kakor pri reguliranju odnosov med LZ in družinami.

Komisija za bonitiranje pri LZ Kranj je pričela z delom v letu 1957. Začela je urejati lovski kataster in določila, da se za vsako lovišče izdelajo karte v merilu 1 : 10 000. Uporabili smo matrice gozdarskih kart, ki so nam za namene kasnejšega bonitiranja ustrezale ne le zaradi preglednosti, temveč predvsem zaradi vrisanih gozdnih parcel in ostalih pomembnih podatkov, kakor zaradi okolnosti, da so bile matrice že izdelane po katastrskih občinah. Na kopije teh kart so bile vrisane obstoječe lovske meje, z raznimi barvami pa smo označili gozdne in obdelovalne površine. Tako urejen kataster smo uspeli izročiti lovskim družinam februarja 1961. Komisija je zbrala in obdelala podatke o površinah lovišč in te vskladila s katastrskimi podatki, in sicer ločeno po kulturah, ki jih je zahteval sistem bonitiranja. Vzporedno s tem so bili zbrani in obdelani podatki, potrebni za ocenitev posameznih elementov pri bonitiranju lovišč.

Bonitiranje lovišč za malo divjad je bilo izvedeno po metodi, ki jo je določila LZS, prav tako je bila za bonitiranje srnjih lovišč uporabljena metoda, predpisana s strani LZS. Ker pa ima Gorenjska pogoje za gojitev številne ostale divjadi (gamsov, jelenov, petelinov itd.), je morala komisija za bonitiranje tovrstnih lovišč izdelati ustrezne metode, ker bi bilo sicer delo polovično opravljeno. Za bonitiranje gamsjih in jelenjih lovišč je bila osvojena in uporabljena slična metoda kakor za srnjad, medtem ko smo bonitiranje petelinjih lovišč (velikih petelinov in ruševca) izvedli po številu rastišč. Ugotovljene osnove bonitiranja so bile obrazložene in pojasnjene na sestanku zastopnikov LD dne 5. II. 1961, nakar je komisija začela izdelovati

dokončni elaborat in je uspela to delo opraviti do občnega zbora LZ t. j. do 24. VI. 1962.

Namen bonitiranja je bil na podlagi osvojenih metod in na podlagi objektivnih ocen določenih elementov oziroma pogojev, ugotoviti, kakšni pogoji obstojajo v posameznih loviščih za gojitev določene vrste divjadi. Značilnosti ugotovitev, ki jih daje bonitiranje so v glavnem naslednje:

Lovišča na Gorenjskem oziroma v območju Lovske zveze Kranj imajo naslednje površine:

Lovišča	Skupne površine ha	Nelovne površine ha	Lovne površine ha
Lovskih družin (27 LD)	131 767	765	131 002
Zavod za gojitev divjadi (2)	77 065	142	76 923
Skupaj (29 lovišč)	208 832	907	207 925

1. Srnjad

Srnjad sodi med najbolj razširjeno divjad na Gorenjskem. Podatki o bonitiranju kažejo, da več kot polovica lovnih površin (50,3 %) ustreza pogojem za gojitev srnjadi in da so prav vsa lovišča prikladna za gojitev srnjadi. Med najboljša lovišča se uvrščajo predeli ob Poljanski Sori, med najslabša pa tereni v Zgornjesavski dolini in del terena v Bohinju. Tako spadajo v I. bonitetni razred 3 sektorji, v II. bonitetni razred 7 sektorjev, v III. bonitetni razred 15 sektorjev in v IV. bonitetni razred 4 sektorji. Povprečna kvaliteta srnjih lovišč v okraju Kranj spada v III. bonitetni razred. Zmogljivost lovišč na 1000 ha lovnih površin se giblje v razponu od 33 do 88 glav srnjadi, odvisno od obstoječih pogojev. Pomladanski stalež srnjadi je v vseh loviščih ocenjen na 5858 kosov, letni prirastek pa na 1462 kosov t. j. 25 % na pomladanski stalež.

2. Gamsi

Z ozirom na površine, ki so prikladne za gojitev gamsov, sodi ta divjad na drugo mesto na Gorenjskem, saj je 37,9 % vseh lovnih površin prikladnih za gojitev gamsov. Od 27 lovskih družin ima pogoje za gojitev gamsov 22 lovskih družin in oba zavoda za gojitev divjadi. Najboljša gamsja lovišča so v Zgornjesavski dolini in na Jezerskem, najslabša lovišča pa na Jelovici. Od ocenjenih 24 sektorjev gamsjih lovišč spadajo v III. bonitetni razred 4 sektorji, v IV. bonitetni razred spada 14 sektorjev, medtem ko spada 6 sektorjev v V. bonitetni razred. Povprečno ustrezajo gamsja lovišča na Gorenjskem kvalitetam IV. bonitetnega razreda, povprečni zmogljivi stalež na 1000 ha pa se giblje

Pod Stolom

Foto L. Lenardič

v razponu od 20 do 45 glav. Pomladanski stalež gamsov je ocenjen na 3179, prirastek pa na 656, to je približno 20 % od pomladanskega staleža.

3. Jelenjad

Na podlagi ugotovitev Gorenjska, oziroma okraj Kranj, nima avtohtone jelenjadi, temveč gre v vseh štirih sektorjih, v katerih jelenjad živi, za umetno naselitev te divjadi. Jelenjad so naselili v dolini Kokre že leta 1888, v Jelen-dolu pa leta 1891 to je v času, ko sta bili v ome-njenih krajih postavljeni odbori. Jelenjad v področju Kranjske gore (od Mlinec do Podko-renskega sedla) so prvič opazili 1949. Za boniti-ranje jelenjih lovišč je prišlo v poštev 5 sek-torjev, od katerih so bili 4 sektorji uvrščeni v III. bonitetni razred medtem ko je bil sektor LD Tržič, ki ima nekoliko slabše pogoje od ostalih lovišč, uvrščen v IV. bonitetni razred. Iz tega je razvidno, da ustreza povprečna kvaliteta naših jelenjih lovišč III. bonitetnemu razredu, zmogljivi številčni stalež jelenjadi pa se giblje glede na pogoje v razponu od 21 do 45 kosov na 1000 hektarjev lovne površine. Od skupne lovne površine ima pogoje za gojitev jelenjadi komaj 4,1 % površin. Pomladanski stalež jelenjadi je ocenjen po podatkih bonitiranja na 362 kosov, letni prirastek pa na 72 t. j. v višini 20 % od pomladanskega staleža.

4. Veliki petelini

Za gojitev te perjadi ima pogoje 23 lovskih družin in oba zavoda za gojitev divjadi. Osnovo za določitev staleža in odstrela dajejo rastišča, osnovo za določitev bonitetnih razredov pa ocenitev petih v poštev prihajajočih elementov. Najugodnejši pogoji za gojitev velikih petelinov obstajajo v Poljanski in v Selški dolini, naj-slabši pa so pogoji v lovskih družinah Kovor in Nomenj. Od 25 ocenjenih sektorjev je bilo uvr-ščenih 6 sektorjev v I. bonitetni razred, 17 sek-torjev v II. bonitetni razred in 2 sektorja v III. bonitetni razred. Povprečno imajo lovišča veli-kih petelinov kvaliteto II. bonitetnega razreda.

5. Ruševci

Določevanje staleža, kakor bonitetnih raz-redov smo opravili na podoben način, kakor pri velikih petelinih. Ugotovljeno je bilo, da ima za gojitev malih petelinov pogoje 13 lovskih družin in lovišča obeh zavodov za gojitev div-jadi. Najboljše pogoje imajo tereni v Bohinju, v Zgornjesavski dolini, na Jezerskem in v Že-leznikih, povsod drugod pa so pogoji slabši. Od 15 ocenjenih sektorjev se uvršča 6 sektorjev v I. bonitetni razred, ostalih 9 pa v II. bonitetni razred, tako da ustreza povprečna kvaliteta lo-višč ruševcev II. bonitetnemu razredu.

6. Zajci

Pogoje za gojitev te divjadi ima 21,1 % vseh lovskih površin v kranjskem okraju. Za gojitev zajca ima pogoje 23 lovskih družin in Zavod za gojitev divjadi »Kozorog«, v 4 lovskih družinah in v Zavodu za gojitev divjadi »Triglav«, pa ni ustreznih pogojev. Od ocenjenih 27 sektorjev v družinskih loviščih in 1 sektorja gojitvenih lovišč spada v III. bonitetni razred 11 sektorjev in v V. bonitetni razred 2 sektorja, tako da povprečje zajčjih lovišč ustreza kvalitetam III. bonitetnega razreda. Pomladanski stalež zajca na 100 ha bonitiranih površin znaša povprečno 8, jesenski stalež pa povprečno 13 kosov. Letni prirastek zajcev je ugotovljen s 1904 kosi.

7. Jerebice

Komaj 4,7 % vseh lovskih površin v kranjskem okraju ima pogoje za gojitev jerebic, od 27 lovskih družin pride v poštev za gojitev te perjadi komaj 7 lovskih družin in zavod za gojitev divjadi »Kozorog«. Od ocenjenih 8 sektorjev spadajo 4 sektorji v IV. bonitetni razred, ostali

sektorji pa v V. bonitetni razred. Jerebičja lovišča v okraju Kranj imajo povprečno kvaliteto IV. bonitetnega razreda. Pomladanski stalež jerebic na 100 ha bonitiranih površin znaša povprečno 7 kosov, jesenski stalež pa povprečno 15. Prirastek jerebic je izračunan v višini 848 kosov letno.

8. Fazani

Za gojitev fazanov pride v okraju Kranj v poštev 6,7 % vseh lovskih površin, od 27 lovskih družin ima pogoje za njihovo gojitev komaj 8 družin in zavod za gojitev divjadi »Kozorog«. Od 9 sektorjev sodi 1 sektor v III. bonitetni razred, 2 sektorja v IV. bonitetni razred in 6 sektorjev v V. bonitetni razred, zaradi česar je povprečna kvaliteta fazanjih lovišč kvaliteta V. bonitetnega razreda. Pomladanski stalež na 100 ha bonitiranih površin je povprečno 7 kosov, jesenski stalež pa povprečno 15. Letni prirastek pa znaša po podatkih bonitiranja 1150 kosov.

Podatki bonitiranja torej kažejo, da ima kranjski okraj pogoje za gojitev naslednje divjadi:

V okraju so dani pogoji za gojitev

	zajcev	fazanov	jerebic	srnjadi	gamsov	jelenjadi	velikih petelinov	ruševcev
Od (27) lovišč LD	23	8	7	27	22	4	23	13
Od (2) gojitvenih lovišč	1	1	1	2	2	1	2	2
Skupaj od (29) lovišč	24	9	8	29	24	5	25	15

Bonitiranje lovišč za omenjene vrste divjadi je torej pokazalo zmogljivost lovišč z ozirom na stalež in na prirastek. Z drugimi besedami povedano, obdelava podatkov in ugotovitev bonitiranja je pokazala, kakšen naj bi bil normalen stalež posamezne divjadi v loviščih naših družin in v loviščih obeh gojitvenih zavodov in koliko bi v tem primeru znašal vsakoletni prirastek, ki bi prišel pri planiranju gojitve in odstrela v poštev kot osnova.

Tako ugotovljene podatke in izračune moramo seveda sedaj še primerjati s stvarnim številom divjadi v loviščih. Razlike, ki bodo nastale pri tem, bodo osnova za operativne ukrepe v posameznih loviščih, to je gojitvene ukrepe, ki jih bodo posamezne lovske družine nujno morale izvesti in ki naj omogočijo doseči v loviščih normalno število in kakovost divjadi. To drugo nalogo bodo opravile pri nas lovske družine ob pomoči komisije za bonitiranje pri Lovski zvezi Kranj, in sicer predvidoma v lovskem letu 1962/63.

Lovske družine bodo najprej preverile vsaka za svoje lovišče ugotovitve opravljenega

bonitiranja, ki ga je izvršila komisija lovske zveze in ki jih je potrdil občni zbor lovske zveze, dale bodo pripombe in predloge k posameznim ugotovitvam, poleg tega pa bodo ugotovile dejansko število divjadi v loviščih in zbrale o tem dokazni material (rezultate zapažanj, podatke o odstrelu, podatke o ocenitvi trofejev, itd.) To pomeni, da bodo direktive za konkretne ukrepe, ki naj se izvedejo v posameznih loviščih dane šele potem, ko bo to delo v lovskih družinah opravljeno, analizirano in potrjeno s strani okrajne komisije. Če bomo uspeli vse to delo opraviti v tem letu in če bomo lahko konkretizirali osnovne gojitvene naloge v posameznih loviščih že na prihodnjem občnem zboru, bomo z uspehom verjetno lahko zadovoljni. Ne glede na to, da je bilo za opravljeno delo na bonitiranju porabljeno razmeroma veliko časa in vloženo mnogo truda, ne glede na to, da so se ocenjevali pogoji in stanja v loviščih strogo objektivno in nepristransko, vendar ni izključeno, da so v elaboratu še določene nepravilnosti in pomanjkljivosti. Ta odstopanja naj odkrijejo in popravijo preveritve s

Odmor

Foto P. Adamič

strani lovskih družin. Še imamo v družinah člane, ki rezultatom bonitiranja ne verjamejo in jim odrekajo pravo vrednost. Ti bodo imeli možnost, da svoje trditve dokažejo na podlagi konkretnih dejstev in verodostojnih dokazov ter podatkov. V vrsti dokazovanj bodo v tej fazi dela, v katerega prehajamo v letošnjem letu zlasti interesantna dokazovanja obstoječih številčnih staležev divjadi v loviščih. Pri reševanju tega problema nam bodo kot najobjektivnejša merila lahko služili podatki o opravljenih letnih odstrelih in bo račun od odstrela do staleža prav tako objektivni kot obratno od staleža do prirastka in od prirastka do odstrela.

Razen podatkov bonitiranja o staležu in prirastku divjadi pa utegnejo biti zanimivi še drugi finančno-gospodarski podatki, ki sicer v navodilih niso omenjeni, pa po svoji pomembnosti niso nič manj važni od ostalih. Značilno je, da se je teh podatkov dotaknila tako Lovska zveza Videm-Krško, kakor Lovska zveza Kranj, še značilnejše pa je, da se v vrednostnih osnovah obe Lovski zvezi bistveno ne razlikujeta, čeprav med njima ni bilo poprej nobenega vsklajevanja. Problem vnovčevanja uplenjene divjadi postaja torej eden važnih činiteljev pri gospodarjenju v lovskih družinah in zato moramo to doslej še nerešeno vprašanje reševati skupno z bonitiranjem lovišč. Ker nam podatki bonitiranja dajejo podlago ne le za ugotavljanje

številčnega staleža in prirastka divjadi, temveč tudi za vrednotenje staleža in prirastka, so ti vrednostni pokazatelji lahko objektivna merila pri urejanju odnosov med družinami in zvezami, kakor med republiško zvezo in področnimi zvezami seveda, če so ti vrednostni pokazatelji v vseh lovskih družinah ugotovljeni na enakih osnovah, t. j. če ocenitve temelje na enakih cenah za posamezno divjad.

Primerjava cen, ki sta jih vzeli za osnovo Lovski zvezi Videm-Krško in Kranj so naslednje:

Lovska zveza	Določene cene za 1 kos					
	sr-njadi	gamsa	jelenjadi	zajca	jerebice	fazana
	dinarjev					
Videm-Krško	7000	?	?	700	200	500
Kranj	7000	8000	24 000	800	150	500

Zato bi bilo potrebno, da bi LZ analizirala podatke bonitiranja posameznih LZ in na podlagi vsklajenih podatkov ugotovila finančne osnove, na podlagi katerih bi se regulirali odnosi do posameznih zvez, področne zveze pa naj bi na enakih osnovah in na isti način uredile finančne odnose z lovskimi družinami. Na ta način bi tudi naši gospodarski programi dobili realno osnovo.

Jazbec in njegove navade

A. S. Pirc

Srečal sem se z jazbecem ob obrežju Save blizu Kresnic. Po kopianju in sončenju sem počival v sadovnjaku prijatelja. Ob prijetnem kramljanju sva pozabila pogledati na uro in tako se je že mračilo, ko sva zagledala nenavadno žival, ki se nama je bližala med drevjem. Jazbec, je prijatelj ugotovil. »Poznam ga, ker redno prihaja v tem času in šari pod drevjem za odpadlimi češnjami in ranimi slivami. Kar naj hodi sem, ne bo toliko škode na koruzi,« se je smejal prijatelj kmet in s tem preplašil žival, ki je v čudnih nerodnih skokih hitela navkreber. Jazbec je imel svojo jazbino nedaleč od hiše v gozdu. Lovci so jo že večkrat izkopavali, vendar pa je tako globoka, da niso prišli do kotla. Tudi v past so ga poskušali ujeti, pa ni uspelo. Stara jazbina ima več vhodov, vse pod koreninami starega drevja. Leto za letom ima svoje prebivavce, ki ne povzročajo občutne škode na njivah in jih zato sosedji ne vznemirjajo.

Jazbec je zanimiva žival, ki človeka vedno znova preseneti. Čez dan se bolj redko srečamo z njim, rad pa se pojavi ob prvem mraku, ko se še dan ni poslovil, do noči pa je še daleč. Ker ga njegova barva dobro varuje, se zadržuje nepremično in pusti človeka čisto blizu. Pes ga hitro zavoha in renči, ne da bi se s posebno voljo spopadel s samotarjem. Zgodi se, da jazbecu ne ugaja bližanje človeka, kadar rije za glistami. Takrat zarenči dva-trikrat in se počasi umakne. Če se slučajno bližajš njegovi jazbini, rad pogleda ven in vohlja, potem pa zgine in se ne prikaže kmalu. Človeku se nerad izogne in očitno pokaže svoje nerazpoloženje. Zato ni težko odkriti njegovo trdnjavo.

Zoologi so jazbeca uvrstili med kune. Jazbecu tekne živalska hrana prav tako kakor rastlinska. Čeprav roparica, ljubi udobnost in niti malo ni tako spretan in nagel kakor n. pr. lisica, kuna ali podlasica. Teknejo mu črvi, hrošči, ličinke, polži, jajca in mladiči, miši, podgane, mladi zajčki, jerebičke, fazani in tudi ribe. V njegovem blatu so našli ribje luskine in neprebavljene oklepe rakov. Nisem še slišal, da bi se jazbec specializiral na malo divjad. Če pa jo more ujeti, si jo brez pomisleka privošči. Obstreljenega zajca ne pusti vnamar. Med rastlinsko hrano rad izbira. Če se »pase«, odjeda le sočne želi, sladko sadje pa mu gre vedno v slast. Pod češnjo in slivo, pod tepkami in sladkimi jabolki ga najdeš, če so blizu gozda. Rad se posladka z medom in vneto razkopava gnezda divjih čebel, čmrljev in os. Os se nagonsko boji in hitro zgine v najbližjo jamo, če ga napadejo. Zaradi ropanja gnezd gozdnih kur in mladičev male divjadi ni priljubljen pri lovcih in gojiteljih.

Odhod jazbeca na pašo je za opazovalca posebno zanimiv, zlasti, če samica vodi svojo nadobudno družino. Mladi jezbeci, čeprav že povsem odrasli, se še vedno drže matere. Na pašo hodijo v gosjem redu. Včasih pa se odpravijo na pot na lastno pest. To delajo sredi belega dne in že po tem spoznaš, da imaš opravka z mladičem. Lovec, ki zalezuje rdečega srnjaka, se često sreča z mladim jazbecem, ki ni prav nič previden. Lahko se mu približaš na nekaj korakov. Mati samica tiči takrat v jazbini. Mladina postane proti jeseni samostojna. Tedaj se bliža čas paritve in stara se ne briga več za svoj zarod.

Jazbec ljubi ugodje in čistočo. Svoj brlog si uredi solidno in udobno. Veliko pozornost posveti mehjemu in toplemu ležišču. Človek se čudi, koliko suhe trave, praproti in listja znosi v svojo jazbino, ko je zima pred durmi. Ni redko, da ga gobarji in drvarji pri tem delu zalotijo. Zgrabi velik šop sena z zobmi in ga nese ritenski v svoj brlog. Ko je debeli trup že pod zemljo in tudi glava, opazi začudeni opazovalec le še seno, ki počasi izginja v jazbini.

Kdor jazbeca in njegovih navad ne pozna, misli, da je godrnjač in neužitni samotar. Res je, da imajo jazbeci zelo individualna nagnjenja in navade. Vsak jazbec ima svoje posebnosti. Udomačen jazbec je prijazen in vesela žival, izrazito sončne narave. Njegova dobrovoljnost je prav gotovo v zvezi z dejstvom, da nima resnih sovražnikov. Jazbec ne stori nikomur žalega, razen če je to za njegovo prehrano potrebno. Drugače ravnata kuna ali lisica, ki rada uprizorita pokolje. Jazbec je, če je treba braniti kožuh, vztrajen in hraber borec. Malo je v Evropi roparic, ki bi imele tako krepko zobovje. Njegova moč se kaže pri kopianju jazbine in pri borbi s psi. Njegova borbena moč je v vztrajnosti in žilavosti obrambe. To vedo dobro tisti, ki so ga izkopavali. Marsikaterega psa jamarja je jazbec krepko zdelal, veliko pa jih je ostalo v jami, zlasti v skalovju.

Medved in jazbec imata mnogo sorodnih potez, tako po zunanosti, po značaju, načinu življenja in prehrani. Oba sta vsejedca in sladkosnedneža, dobročudna in lenuščka, ki ljubitava udobnost. Oba pa se hrabro borita, če je treba, čeprav sta miroljubna. V svojem življenjskem prostoru nimata resnega naravnega sovražnika. Oba predremata zimske mesece. Krotki jazbec se rad vzpenja na zadnji nogi, kar izgleda smešno. S šapami nikoli ne udari. Medved je dober plezalec, kar o jazbecu ne moremo trditi.

Jazbec se pari julija, avgusta, takrat ko je prsk srnjadi. Paritev pa se lahko zavleče do

Z. lova
Foto
L. Lenardič

zime. Navadno se neha takrat, ko zori največ sadežev, ki pomagajo jazbecu do potrebne tolašče za zimo.

Kdor še ni slišal jazbečevih paritvenih krikov, je prepričan, da ima opravka z morilci. Tak primer bom opisal:

Konec avgusta na Rožniku pri Ljubljani. Vročemu dnevju je sledil soparen večer. Gostilniški vrt pod cerkvijo prepoln, čeprav je šlo proti deveti zvečer. Tedaj je pritekkel zaljubljen parček z one strani cerkvice: »Morilci, pomagajte. Neko žensko davi nekdo, pomagajte! Dobro sva slišala!«

Nekoliko hrabrih gostov je skočilo in sledilo fantu na hribček, drugi so po stezi hiteli v naznačeno smer. Klicali so, vpili, preiskali gozd in grmičevje, toda »vse tiho je bilo.« O morilcih niti sledu, še manj o kakšni žrtvi.

Med gosti je bil star gozdar, ki je takoj vedel za kaj gre. »Pomirite se, ljudje božji, jazbeci se ženijo«. Njegovo razlaganje je potrdil stari hlapec gostilničarja, ki je povedal, da že tretjo noč sliši vzdihovanje in jok ženske in da prvo noč ni zatisnil očesa. Tretjo noč pa je videl jazbečji par in lahko potrdi, da niso morilci.

Prostovoljni reševalci so nato naročili še štefan boljšega, na srečen zakon jazbečje družine.

Jazbečeva divjačina je od nekdanj veljala kot zdravilna, okusna in tečna. Menijo, da varuje pred sušico. Pred uživanjem jo je treba dobro pregledati, če ni trihinozna. Zaradi varnosti jo je treba dobro prepeči ali prekuhati. Jazbečevo mast cenijo kot odlično sredstvo za konzerviranje usnja, zlasti, če jo pomešamo z glicerinom. Kožuh jazbeca uporabljajo na razne načine. Ščetine dajo najboljši material za čopiče; čopič za britje iz jazbečevih ščetin pa je dragocena stvar zlasti, če si jazbeca sam uplenil. Francozi imajo za tak čopič in za jazbeca en izraz: »Blairiau«.

Pri vsej simpatiji pa je treba reči, da je v naših loviščih le preveč teh brlogarjev. Razlog je v tem, da jih premalo lovimo. Jazbec je škodljivec v ravninskih kakor hribskih loviščih. Temeljito išče in ropa gnezda ptic, ki gnezdiijo na tleh. Od jazbeca so v stalni nevarnosti gnezda gozdnih kur. Ker je trdoživ, ga streljamo z debelimi šibrami, še boljša pa je dobro merjena krogla.

Lov je navadno zdrav šport

Lenart Zupan

Nedvomno je lov zdravju koristen šport, ker ga izvršujemo v prosti naravi. Vdihavanje čistega zraka, gibanje, hoja v hrib itd. lovcu krepke mišičje, kar pospešuje prebavo. Ko gledaš na lovu krasote narave, se ti spočije oko. Ob prijetnem žgolenju gozdnih krilatcev ali glasovih lovskega roga in zvonjenju psov-goničev, se ti spočije uho. Ali ni tedaj koristneje, da se oklenemo tega športa, ki nas prijetno razvedri in telesno okrepi, namesto da iščemo razvedrila po drugih zdravju škodljivih zabavah in prekomernem zauživanju opojnih pijač?

Seveda pa je lov lahko tudi zdravju škodljiv, ako se lovec na lovskih pohodih ne zna obvladati

in v svoji lovski strasti izogibati zdravju škodljivih dejanj. Vsak lovec ve, da je lov tudi neke vrste strast, ki ga često zapelje na nepremišljena pota. Vedno je treba imeti pred očmi, kaj zmoremo in kaj lahko storimo, da ne bo zlih posledic. Nahuha, kronični revmatizem, srčne hibe so navadno posledice pretiravanja lovčeve zmogljivosti, zaradi česar marsikdo prezgodaj obnemore in na stara leta zdihuje doma, česar mu ne bi bilo treba, če bi bil prej bolj previden.

Upoštevati moramo, da je lov bolj ali manj težaven šport, ki so mu lahko kos le lovci krepkih mišic, zdravih pljuč in utrjenega telesa. Lovski po-

hodi so z ozirom na vrsto in čas lova različni. Poleti in pozimi, ponoči in podnevi, po polju, po hribih, v gorah po vrtoglavih pečinah, po močvirju itd. gredo lovska pota v cilju, da uplenimo zdaj to zdaj ono divjad. S tem pa ni rečeno, da si ne sme privoščiti lova tudi zdravstveno šibkejši. Nasprotno bi marsikomu še svetoval zmeren lov, ki bi mu verjetno zboljšal zdravstveno stanje. Vsekakor pa slaboten človek ni za naporne in dolgotrajne love posebno, če se lova loti v poznejših letih. Najvztrajnejši in najboljši so navadno tisti lovci, ki se lovu posvete že v rani mladosti in jih v to vpelje oče ali kak drug izkušen lovec.

Da se izognemo kakršnihkoli nevšečnosti, moramo biti na lovu vsestransko previdni. Predvsem je treba upoštevati pravila higiene, kar je za ohranitev zdravja in moči neobhodno potrebno. Brzdajmo svojo lovsko strast, ki nam je večkrat v škodo kakor v korist.

Naj omenim nekaj najbolj pogostih napak, ki se dogajajo na lovu in katerih posledica so neozdravljive bolezni ali še kaj hujšega. Marsikateri lovec pri lovu na race, ko vse drugo odpove, sam zagazi v mrzlo vodo po ustreljeno raco. Ali je tak plen res več vreden kot lovčovo zdravje? Pri lovu na gamse, zlasti pa pri zasledovanju ranjenega gamsa po vrtoglavih čerih in skalnih policah, je že nekaj lovcev strmoglavilo v smrt. Ali je trofeja, četudi nekaj nad 100 točk, vredna človekovega življenja? Tudi puška kot glavni lovčev pribor ima na vesti že lepo število invalidov ali celo prezgodnjih smrti. Nabita puška ni igrača, zato ravnaj z njo skrajno previdno. Ne tolči z njo po ustreljeni, pa še ne docela mrtvi divjadi, kar se često dogaja. Takih nesreč ni malo in sem to občutil tudi sam na svoji koži, ki sem jo k sreči le malo osmodil. Se v mladeniških letih mi je pri večernem ožakanju na zajca prišla lisica in sem brž vžgal po njej. Videč, da jo strel ni docela usmrtil, sem zgrabil puško za cevi in s kopitom mahnil po glavi lisice, pri čemer sem zlomil kopito, hkrati pa se je sprožil strel iz druge cevi, ki pa mi je na srečo šel le pod pazduho ter samo raztrgal suknjič in osmodil kožo.

Dokaz, da je lovski šport zdravju v korist nam spričuje dejstvo, da znatno število lovcev učka visoko starost. Sam sem imel priliko videti in občudovati nekaj starčkov okoli 80 let, ki so s hojo v hrib in preciznim streljanjem posekali marsikakega petdesetletnika.

Spričo dejstva, da je lovec na lovu izpostavljen raznim vremenskim neprilikom, je potrebno vedeti, kako se proti temu zavarujemo, da lov ne bo zdravju v kvar. Kadar lovca premoči, ali če prepoten stoji v mrazu, na vetru, zgubi telo preveč toplote in se prehladi. Prehlajenje pa je navadno izvor različnih bolezni. Zato moker ali spoten nikdar ne stoj predolgo na mrazu ali prepihu.

Pri hoji v hrib naj lovec odloži vso površno obleko in jo zatakne za nahrbtnik. Hodi počasi brez dolgih počitkov in se vzdrži kajenja in govorenja. Ko prideš na vrh ali na stojišče, se zopet obleci in po možnosti izmenjaj prepoteno srajco. Ob slabem vremenu zlasti ob dežju ne hodi na lov, saj tedaj nimaš užitka, pa tudi izgledi za lov so minimalni. Kadar pa te v lovišču zaloti dež, se po možnosti zavaruj z dežnim plaščem, če ga imaš s seboj, sicer pa stopi v kako zavetje pod nizko košato smreko in podobno. Vendar pa ob hudi nevihti z gromom in strelo ne postoj pod visokim drevesom na prostem, ker je nevarno zaradi strele. Puška je za strelo zelo privlačna, zato jo odloži kakih 30 korakov vstran kjer vedriš, pod kako drugo drevo ali grm.

Glede telesnega okrepčila na lovu, t. j. jedi in pijače, naj bo lovec do skrajnosti zmeren, posebno pa trezen, ker le tako laže prenaša lovske napore. Za daljši enodnevni ali večdnevni lov je seveda

treba vzeti nekaj brašna v nahrbtnik, ker je znano, da lov pospešuje prebavo in tek. Kadar nas želedec opozarja, da mu nekaj manjka, poiščimo priložnost, da si iz zaloge v nahrbtniku utešimo glad. Za potešenje žeje pa se vsekakor poslužujemo le neopojnih pijač. Napačno je, da nekateri lovci spijejo že doma pred odhodom čašo žganja, s seboj pa vzamejo še obilno čutarico in se ob vsaki priložnosti malo »pokrepčajo«. Ko pridejo vrh hriba ali na stojišče pa mislijo, da je treba v izogib prehlajenja napraviti še posebno globok požirek. To je zgolj domišlija in je nasprotno tako ravnanje le škodljivo. Kajti opojna pijača te trenutno res ogreje, pač pa oslabi organizem zavoljo česar se še laže prehladiš. Izkušeni turisti vedo, da jih že male količine zaužitih opojnih pijač napravijo nezmožne za težke potoke v gorah. Pa tudi kajenje naj lovec na lovu kolikor mogoče opusti. Saj gremo na lov z namenom, da se razvedrimo, okrepimo pljuča in telo, ne pa da si s tabakovim dimom kvarimo zrak in slabimo organizem.

Seveda pa si po lovu lahko privoščimo čašo dobrega vina in prižgemo kako cigareto, posebno pri »zadnjem pogonu«, ko se lovci zbero in si pripovedujejo dogodke. Toda tudi tu moramo biti zmerni.

Zelo važna zahteva v pogledu higiene pri lovu, je tudi primerna obleka. Zato mislim ne bo odveč, če tudi o tem nekaj napišem. K obleki štejemo perilo, t. j. srajco spodnje hlače in nogavice, vrhnja obleka pa so hlače, suknjič pokrivalo, površnik, dežni plašč in končno obutev. Seveda pa se obleka mora prilagojevati letnim časom in vremenskim razmeram. Poleti nosimo lahko in tanko perilo, po možnosti iz bombaža ali surove svile. Za jesen in zimo je najbolj prikladno volneno perilo, ker je toplo in se prehitro ne shladi. Seveda pa se tedaj ko se zavoljo hoje močno spotimo in je tako perilo mokro, ga je potrebno menjati. Kadar pridemo močno prepoteni na stojišče, je vsekakor koristno, da menjamo srajco, vendar pa moramo to storiti kar najbolj hitro, da ne razpostavljamo golega telesa mrzlemu hladu.

Vrhnja obleka, naj bo redko tkana, da prepušča zrak in seveda tudi času primerna. Težka obleka lovca zelo utruja, pa tudi ovira pri hoji in streljanju. Za poletje je pripravna obleka iz platna ali bombaža, zimska pa naj bo iz sukna ali lodna. Vrhnja obleka pa nikakor ne sme biti presvetla temveč rjava, zelena ali temnosiva, da divjad lovca prehitro ne opazi. Narejena mora biti tako, da se ne oprijema telesa in ne ovira obtoka krvi, dihanja in hoje. Zlasti hlače morajo biti za pasom ohlapne, zato jih pričvrstimo le z naramnicami. Najbolj pripravne so hlače tako imenovane pumparice, ki so tudi v kolenu široke, da nam tudi če se zmočijo, preveč tesno ne oklepajo kolen. Suknjič naj ima kolikor mogoče veliko žepov, notranjih in zunanjih. Zunaj suknjiča so najboljše prikazani našiti žepi in z gumbom, da žep lahko zapnemo, kar onemogoča izpadek predmeta, zlasti če nosimo suknjič zataknan za nahrbtnikom. Prav tako naj imajo tudi hlače več žepov, kajti lovec ima vedno s seboj več stvari (nož, naboje, piščalke, ključke itd.). Žepov ni nikoli preveč, zlasti če nima s seboj nahrbtnika ali lovske torbe.

Nogavice morajo biti skladne s hlačami, kakršne pač nosimo. K dolgim hlačam, ki pa za lov niso prikladne, nosimo kratke nogavice, h kratkim hlačam pa dokolenke, ki so za poletje lahke, za zimo pa tople — volnene. Ovijske ali usnjene dokolenke se mi zde pripravne. Pri dolgi hoji je potrebno, da tudi poleti obujemo nekoliko debelejšee nogavice, da s tem preprečimo ožuljenje nog.

Za hud mraz potrebujemo še površnik, ki pa naj ima lahko podlogo, da ni preveč težak. Ovrtnik

naj bo širok, da ga lahko zavijamo čez ušesa, kadar brije burja. Kogar rado zebe v roke, naj nosi ca. 15 cm dolge, iz volne pletene zapestnike.

Tudi na to, da nas na lovu preseneti dež, je treba misliti in se proti temu po možnosti zavarovati. Nošenje dežnika na lov ni lovsko. Zato si oskrbimo lahek dežni plašč, ki nam prav malo obteži in prostorninsko obremeni nahrbtnik. Glede izbire barve seveda velja isto kot za vrhno obleko.

Na glavi nosimo lovci klobuke ali čepice, poleti pa lahko tudi slamnike. Običajno pokrivalo je klobuk, ki naj bo lahek in s toliko širino krajev, da dovolj zastira oči in se nam ne blešči če streljamo na soncu. Za hud mraz se nekateri lovci poslužujejo gorskih suknjenih ali volnenih pletenih čepic, pri krojenih tako, da z njimi pokrijejo tudi ušesa. Toda, ker lovec vprav dobro uho oziroma dober sluh pri lovu najbolj potrebuje, se mi take kučme ne zde pripravne.

Zelo važna lovčeva oprema je obutev. Najbolj pripravnimi so čevlji, ki pa morajo biti brezhibni, prostorni in nepremočljivi, ter dobro umrejeni po nogi. Peta naj bo nizka in široka. Praktično je, če ima lovec doma vsaj dva para čevljev, da si premočene po potrebi lahko zamenja s suhimi. Tako imenovani gojzerji, močno okovani z žebli, so se bolj ali manj preživeli, ker povzročajo pri hoji preveč ropota. Močni čevlji z rebrastimi gumijastimi podplati se vedno bolj uveljavljajo, čeprav gumijast podplat negi noge ni v prid. Vendar pa lovci spričo ugodnosti tihe hoje, ne mislijo preveč na to nevšečnost. Ne smemo pa pozabiti, da je usnje čevljev treba po vsakem lovu dobro namazati, ker le tako ohranimo obutev nepremočljivo. Za lov, zlasti na polju ob hudi rosi ali dežju pa so najbolj prikladni gumijasti škornji.

Končno še nekaj besed o lovskem priboru, kot najvažnejšemu pripomočku pri izvrševanju lova. Sodobni lov zahteva tudi temu primeren pribor, kar velja posebno za puške. Slaba, izrabljena puška, z neučinkovitim strelom, spravi lovca v slabo voljo in jezo. Jeza pa kakor pravimo škoduje zdravju.

Vsekakor pa je moralna dolžnost slehernega lovca, da se pri streljanju na divjad poslužuje le take puške, ki je za tisto vrsto živali ustrežna in učinkovita, pa tudi po zakonu dopustna. Ker smemo večje divjad streljati le s kroglo iz risane cevi, sta nam potemtakem potrebni dve puški ali vsaj ena kombinirana na kroglo in zrnje. Dve dobri puški in sicer ena na kroglo, za veliko divjad, druga pa na šibre za malo divjad najbolj služita potrebam sodobnega lova. Seveda je to draga stvar in spričo velikih stroškov, ima precej lovecev le puško šibrenico.

Za lov na veliko divjad, kar velja posebno za rogarje, je lovcu neobhodno potreben dober daljnogled, s katerim predhodno ugotovi, če je žival primerna za odstrel, skladno z gojitvenimi načeli.

K ostalemu lovskemu priboru spadajo še najbolj, lovski nož, nahrbtnik, lovski stolček in razna vabila. Tudi teh stvari ne smemo podcenjevati. Če so dobre, imamo z njimi veselje in uspeh, če so pa slabe, nas spravijo v nejevoljo in jezo.

S tem sem v glavnem nanizal, kaj je lovcu potrebno za lov in kako naj ravna, da mu bo ta lep šport prinesel zgolj zabavo, užitek in mu krepil zdravje.

Predvsem naj bi te napotke upoštevali in se po njih ravnali mladi neizkušeni lovci, ki so še preveč lahkomišelnji in se v svoji strasti težko obvladujejo.

Lovski naraščaj

Foto J. Ivanjšič

IZ LOVSKEGA OPRTNIKA

Rdeči breg

Srečen je popotnik, ki se po daljšem času zopet vrne domov, v svoj domači kraj. Za nič na svetu ne bi zamenjal svoje rojstne hiše, znanih logov in dobrav, ki se mu zde najlepši zato, ker v njih vidi delček samega sebe.

Tudi lovci se kaj radi vračamo v tiste kraje, kjer smo kot začetniki želi prve lovske uspehe in se učili spoznavati in ceniti lepote in skrivnosti narave. Tako v nas vedno tli želja, videti še enkrat tiste kraje in obujati spomine na preteklost, ki je zapisana z zlatimi črkami v knjigi našega lovskega življenja.

Ko sem še bival v neposredni bližini Rdečega brega, tega nisem občutil. Danes pa, ko v duhu prebiram vsa tista leta, se mi zdi preteklost bolj veličastna, vsa doživetja lepša kot tedaj, sam Rdeči breg pa kot nepozaben kotiček, ki je meni kot lovskemu začetniku vcepil ljubezen do narave in mi dal iz svojega osrčja številne trofeje, ki mi oživljajo svetle spomine. Vse kar je še ostalo od preteklosti so trofeje in spomini, ki me z neugnano silo vlečejo nazaj v tiste kraje.

Vsako leto se vračam v zibelko svojega lovstva. Že sedaj v mislih potujem po znanih poteh. V štajerski magistrali prestopim na »Korošca« in se popeljem cilju nasproti. Vrste se prijazni kraji, Limbuš, vasica ob vznožju vzhodnega dela Pohorja. Med ljudmi se že sliši značilna pohorska govorica, ki zveni prijazno in domače. Nato pride Bistrica, malo naprej pa se že opazijo prvi znaki bližajoče se ruške tovarne in Ruš. Do sem seže precej široka Dravska dolina, posejana z njivami in travniki, na severni strani obrobljena s Kozjakom, na južni pa s Pohorjem. Tu vidiš ob jutranjih in večernih urah številno poljsko divjad. Lepa lovišča so tukaj.

Proti Fali se kotlina zoži v obliki lijaka in pri elektrarni že preide v tipično Dravsko sotesko. Drava je od tod naprej napravila prostor samo železnici in cesti. Na pohorski in kozjaški strani se že opazijo tipične hribovske kme-

tije, ki vkljub težkemu življenju slove daleč okoli po svoji gostoljubnosti. Fala, prva dravska elektrarna. Umetno ustvarjeno jezero sega vse do Rute. Značilen za ta kraj je brod, ki je še eden redkih ostankov prej tako številnih dravskih brodnikov. Pozimi nudi umetno jezero zavetje in hrano številnim pticam, ki pa se tu zadržujejo le malo časa. Brž ko Drava zamrzne ali pa obratno nastopi močna odjuga, se vodni prebivalci poslove. Le kakšen račji parček se naseli ob strmih bregovih jezera.

Naslednja postaja je Elektrarna Ožbalt. Impozantno gradbišče nove elektrarne, ki bo šesta od Dravskih elektrarn. Od tod naprej in vse do Podvelke se ob desnem bregu razteza Rdeči breg, ki v obliki škornja s svojo konico sega do Lovrenca na južni strani, na vzhodni pa ga od Lehna, oklepa potok Velka. Meri okoli 1000 ha z višinsko razliko od 300 do 900 m. Ime izvira od rdečkastih kamenin in oksidov, ki se ponekod nahajajo na njegovem grebenu.

V Podvelki izstopim. Kraj je v zadnjih letih močno napredoval in se tudi gospodarsko okreplil, najbolj po gozdnem in lesnem gospodarstvu, ki nudi prebivalcem glavni vir zaslužka. V postajni restavraciji se malo okrepečam, stiski rok s starimi znanci, nato pa po bližnji stezi takoj strmo v hrib. Lovska steza, ki jih je v tem kraju nešteto, se počasi vzpenja navkreber. V kratkem sem že v osrčju imenovane Turnerjeve frate. Sedaj je že vsa poraščena z mladim drevjem in grmovjem, pred leti pa je bila moja najljubša opazovalna točka. Pod staro, preperelo prežo počivam. Spomini mi uhajajo nazaj na moja prva lovska leta. Tu sem uplenil prvega srnjaka, kmalu za tem pa tudi prvega gamsa. Ta mi je zadal precej muk, preden sem ga dobil in spravil v dolino. Podrobno se še spominjam tistega jutra, ko sem z iste opazovalne točke motril frato in oprezal za srnjadjo. Iz doline se je proti vrhu vila gosta megla. Ko se razprši, vidim naenkrat na skali pod vrhom črno postavo,

močno podobno gamsu. Vzajem daljnogled in se prepričam, da me iz varne daljave opazuje močan kozel. Prvi gams, ki ga vidim v prosti naravi. Sicer malo daleč, vendar pomerim in sprožim. Po strelu se gams prestavi za nekaj korakov in zopet postoji. Ustrelim drugič, a gams še kar naprej čaka. Še v tretje poskusim, vendar žival ne pade niti ne zbeži. Še nekaj časa mirno stoji, nato pa počasi odrine v grmovje. Slabe volje jo uberem po stezi domov. Na sredi frate pod skalo pa instiktivno pogledam kvišku in vidim gamsovo glavo in del hrbta. Dva naboja sta mi še preostala. Izstrelim oba mimo, gams pa še vedno stoji na mestu in striže z ušesi. Kaj sedaj? Začnem žvižgati in tleskati z rokama, vendar brez uspeha. Torej je gluha, ker se ne premakne. Končno sem ga s svojim rjoventjem le spravil pokonci in šele takrat po njegovi zibajoči hoji opazil, da je ranjen. Po bližnjici odhitim domov po nove naboje, med potjo nazaj pa vzajem še psička, za vsak primer, če ga bo treba iskati. Za slabe pol ure sem zopet na mestu, zlezem na skalo in nekaj korakov vstran ga že najdem umirjenega. Bil sem neizmerno vesel svojega lovskega uspeha. Sedaj pa v dolino. Noge sem mu zvezal kar z vezalkami iz čevljev, tako da sem čevlje nekajkrat med potjo zgubil. Domov sem prišel popolnoma izčrpan, saj je gams tehtal dobrih 40 kg. To je bila moja prva večja šola in danes, ko v mislih obnavljam ta dogodek, vidim, kako mazaško sem takrat ravnal, ker nisem upošteval vseh lovskih predpisov, nisem takoj šel na nastrel in nisem imel pri sebi potrebnih lovskih pripomočkov.

Gamsi so tudi še danes na Rdečem bregu in se jih z leti pojavlja enkrat več, drugič zopet manj. Je jih pa tudi nekaj, ki se tu stalno zadržujejo in s svojo prisotnostjo napravljajo ta predel še bolj zanimiv.

Po odmoru krenem dalje. Steza se lepo položno vije med košatimi smrekami, prečka številne potočke in že sem v precej

obsežni strmi kotlini. Tu sem pred leti prvič videl jelene. Po ustnih izročilih se je ta divjad pojavila na Rdečem bregu okoli leta 1920. Bivši lovski zakupniki so jo strogo zaščitili in je zato po njihovi zaslugi ostala v tem kraju kot stalna divjad. Vojna staležu ni prizanesla in je nekaj jelenjadi padlo pod streli lovskih tatov. V povojni dobi je bil prvi jelen uplenjen šele leta 1950. Bil je lep dvanajsterak. Stalež je bil takrat približno 40 glav. Številčno se ni več povečal, pač pa se je jelenjad zaradi premajhnega življenjskega prostora izseljevala v sosednja lovišča. Povprečje rogovja je šibko, kar je verjetno vzrok pomanjkanje dobre hrane posebno v zimskem času. Družina se trudi to naravno pomanjkljivost popraviti z umetnim krmljenjem.

Skrbno negovana steza me končno pripelje do Viltužnikovega grabna. Ta se v svojem zgornjem delu razširja v strmo kotlino. Zaradi obilne vlage, se je tu razvila bujna vegetacija, ki nudi divjadi dovolj hrane in varno zavetje poleti in pozimi. Po kolovozu, ki se strmo vzpenja v hrib, pridem do travnika, imenovanega Viltuš. Z vseh strani ga oklepajo gozdovi in je zaradi tega priljubljeno pasišče srnjadi. Ob robovih so postavljene krmilnice in solnice, znak, da družina dobro skrbi za svoje varovance. Pred leti je tu pel tudi petelin. Spominjam se, da smo ga takrat neko jutro poslušali. Bilo nas je več. Ko tako sedimo in poslušamo njegovo petje, prikolovrati mimo nas na nekaj korakov jazbec. Bili smo pa na njegovo srečo brez pušk. Pred nami obstoji, z dvignjenim smrčkom lovi veter in jo nato v lahnem drncu ubere v goščavo. Naslednjo nedeljo smo poiskali njegovo kraljestvo in ga tudi našli doma. Ago in Boj sta uspešno opravila svojo nalogo in jazbec je bil kmalu na planem. Trofejo, kožo je obdržal Lojze in sedaj krasi vnožje njegove postelje.

Dobrih nekaj sto metrov naprej sem pri Viltužniku. Gospodarska poslopja je že načel čas, toda glavno poslopje je naseljeno in oskrbovano. Obdelane krpe zemlje v strmini nudijo najnujnejše drvarskim družinam, ki tu stanujejo. To so prave pohorske grče, prijazni in gostoljubni vkljub težkemu življenju v teh strminah. Vsi ti ljudje imajo nekaj lovske krvi v sebi. Svoj čas so radi uhajali v lovišče na prepovedana pota. Danes so to opustili in so vedno z dobro voljo pripravljene pomagati družini pri gojitvi divjadi.

V Gamsove steze

Foto V. Dvoršek

Kmalu sem na vrhu, pri pritlikavi sv. Ignacija cerkvi. Od tod se razteza vse do Glančnika ozka in dolga planota. Cerkev služi dandanes samo še enkrat ali dvakrat na leto svojemu namenu in še takrat zgolj iz navade prejšnjih časov. Na južni strani se razprostirajo njive, travniki in pašniki, vmes pa krpe gozdov. Tako je južna stran bolj obljudena kot severna, kjer so sklenjeni gozdovi. Za južne predele je značilen lep stalež srnjadi, vidiš pa tudi jelenjad, ki rada obiskuje deteljišča. Divjad ima tu ugodne življenjske pogoje. Dovolj je gozdne in travniške paše, potočkov, ki ne presahnejo. Kmalu pod Ignacijem je glavno rastišče velikega petelina, Kapušnica. Pred leti je tu vedno pelo nekaj petelinov. Zadnja leta je stalež nazadoval, zaradi vznemirjanja rastišč po gozdnih delih. Še več je takšnih petelinjih revirjev kot n. pr. Žumrovo, Hudejevo, Glančnikovo, Duhove, Petrov vrh itd.

Žal so tudi tu danes petelini redki.

Po položnem grebenu me vodi pot mimo Hleba, Žumra, Hudeja in končno se ustavim pri Glančniku, zadnji obljudeni točki na vrhu. Pred vojno je bilo to posestvo v zasebni lasti. Po osvoboditvi je gozde prevzelo Gozdno gospodarstvo, poljedelske površine in poslopja pa Kmetijska zadruga. Pred leti je končno lovska družina prevzela poslopja z ohišnico in svojo upravo in opremila glavno poslopje kot udoben lovski dom. Za časa NOV je bila ta točka znano partizansko zatočišče in spominska plošča hrani imena padlih borcev za svobodo.

Glačnikovo je znano tudi gozdarsko po sestojih duglazije, po cipresah in še drugem egzotičnem drevju, ki je zaščiteno. Pod domom so travniki in pašniki, ob robovih pa preže, krmišča in solnice za jelenjad in srnjad. Od tod je lep razgled na celotno Pohorje, posebno pa bliž-

nje kraje Ribnico, Lovrenc in celo Ruše in Maribor se vidita ob jasnih dnevih. Lepo se vidiho obširni gozdovi in razmetane kmetije, ki so kot v pravljici posejane v spodnjem delu te zelene preproge.

Sam lovski dom je opremljen z vsem do malenkosti, tako da se v njem počutiš kakor doma. Daleč vstran od zunanjega sveta se tu odpočiješ in če je le mogoče, odlašaj z odhodom zaradi naravnih lepot okolice in domačnosti tega zatočišča.

Ob slovesu zapišem v spominsko knjigo »kmalu nasvidenje« in jo uberem po strmem bregu na Večno pot. Takšno ime ima zato, ker dober streljaj pod grebenom vodoravno obkroži skoraj polovico Rdečega brega. Ta je idealna pot za lov. Po njej lahko naskakuješ petelina, zalezuješ srnjaka, kličeš jereba, čakaš lisico itd. Na kratko rečeno, Večna pot pomeni za lovca obilo lepot in lovskih užitkov.

Po tej poti pridem do Duhov pred Petrovim vrhom, od koder se greben položno spušča do Ožbalta. Duhove, to je stara poseka, ki se v obliki trikotnika s svojo konico širi skoraj do Kapusovega grabna. Danes je ta poseka umetno in naravno pogozdena. Na levi in desni strani se razprostira mlada kultura duglazije, v sredini pa se bohota grmičevje, malina in ostrožnica, ki nudijo naravno skrivališče svojim prebivavcem. Ob poseki se spustim po kolovozni poti v Kapusov graben, ki na južni in jugovzhodni strani obkroža Rdeči breg. Po grabnu vodi kolovozna pot od Lovrenške kotline do Drave in s tem seka obdravske hribe na dvoje. Po tem kolovozu so do nedavnega vozili pohorski furmani les in ga s splavi odpremljali po Dravi naprej. Danes pa, ko se gradi nova hitrocenrala, je tudi ta stara prometna pot pretrgana in v Kapusovem grabnu je utihnilo hrzanje konj in pokanje bičev.

Po tej poti, ki jo je ponekod že prerasla trava, me spremlja do železniške proge bister potoček. Tam se ločiva. On odda svoje vode v Dravo, jaz pa s pospuščenim korakom odhitim na postajo in si želim, da bi to pot zopet ponovil.

Janko Lapornik

Junaška mati

Po dveh deževnih dneh je zopet posijalo poletno sonce in pozlatilo planine. Vse se je prerodilo, saj sončni žarki po dežju požive sleherno bilko, kakor tudi živali. Ptice z žvrgolenjem po-

zdravljajo vstajenje sonca, trebušaste sinice z rumenimi predpasniki se živo oglašajo. Tam v starih jablanah jih čaka nenasitni mladi rod.

Obetal se je lep dan in s tov. Kumrom iz Tabora sva soprola v strm hrib proti Čemšeniški planini. Rekel mi je: Oh, ti divji prašiči! Kake preglavice nam delajo. Mi lovci se jezimo, zakaj ko pride zaželeni jesenski lov, ni divjih prašičev ne na gorskih tratah, ne v gozdovih, kmetje se pa jeze, ker jim črnuharji delajo toliko škode. Ako jih ne streljaš, ni prav; celo v časopis prideš in kmetje trdijo, da jih gojiš. Prav gotovo bo danes kmet F. Šoštar godrnjal. Grevu mi namreč cedit razrito planino.

Ko sva tako modrovala o črnuhjih in škodi, sva prilezla pod razrito Čemšeniško planino in obstala na kolovozu. Oba naenkrat sva zagledala v precej visoki travi ptico v nenavadni drži. Njene peruti so bile povešene, rep pahljačasto razprt. Odletela je proti gozdu, ki je bil oddaljen kakih 100 metrov. Razumela sva jo; s to držo je hotela obrniti pozornost nase, da bi obvarovala svoj zarod. Šele, ko se je ptica dvignila in odletela, sva spoznala, da je divja kokoš-koklja.

Med poletom je s posebnimi glasovi svarila mladiče pred nevarnostjo. Takoj sva se vrnila na mesto, kjer sva prej opazila kokoš. Iskala sva zelo skrbno, da ne bi kakega mladiča pohodila, a nisva jih mogla najti. Povsod naokoli le rjava trava in nizko borovničevje. No, končno sva v plitvi jamici, prepleteni s suho travo, opazila nekaj pegastega, prižetega k tlom. Obstala sva in občudovala mladega kebčka, ki se je znal tako dobro skriti, da se je rjava barva perja ujemala z okoljem in bi ga zasledovavec težko opazil. Rahlo sem ga vzel v roke in ugotovila sva, da je petelinček. Ko sva ga tako občudovala, je izpod Kumrovih nog sfrčal drugi mladič in letel po zraku v grmovje. Pri odletu je dal od sebe nek otožen glasek. Iz gozda pa je pritekla po tleh mati-koklja in s klicem vabila mladiče, ne da bi se menila za najino navzočnost. To naju je zelo presenetilo. Spustil sem mladiča; takoj je stekel k materi. Takrat pa se je začel pretresljivi ples koklje, ki je iskala svoje izgubljene otroke. Vznenmirjeno je začela tekati okrog mladičev, midva pa sva stala kot okamenela in občudovala junastvo, skrb in ljubezen matere do svojih otrok.

Ko sva se nato zmenila še s kmetom zaradi odškodnine, sva

krenila proti lovski koči na Čemšeniško planino in se med potjo pogovarjala o tem edinstvenem doživetju in junastvu koklje.

K. P. Žalec

Dva srnjaka

Pred štirimi leti, zadnji dan pred lovom na srnjaka, sem se ob svitu odpravil v predel lovišča Blaznico, kjer od nekdanj domuje lisice, zlasti v okolici razvaline gradu Tribeja. Toda moja namero sta obrnila krugulja, ki sta krožila ob polju nad gozdom. Previdno sem šel v tisto smer, da bi katerega sklatil ali da bi mi izdala svoje gnezdo. Kakih sto metrov od mene sta se spustila nizko nad gozd in mi tako zgignila. Kljub temu sem oprezno šel v kritju smrek v smer njunega leta. Končno se naslonim ob smrekovo deblo in motrim okolico. Po daljšem čakanju zaslišim kakih 70 metrov od mene v nizki smrekovi kulturi rahlo pivkanje, kakor da se oglašajo srnji mladiči. Ko stopim v tisto smer, zagledam na čistini pred kulturo šibkega, še ne prebarvanega srnjačka, z izredno slabim kosmatim rogovjem. Desni rožiček je bil dolg kakih 5 centimetrov, levi pa za polovico daljši, oba brez odrastkov. Žal mi je bilo, da ni bil že prvi junji. Srnjak se je strumnih paradnih korakov odločno nameiril proti meni. Pet korakov pred mano obstoji in si na šibkem borovcu jame čistiti svoja rožička. V prepričanju, da me še ni opazil, sem obstal kakor pribit in čakal, kaj bo sledilo. Naenkrat srnjaček sunkovito dvigne glavo in po njegovem obnašanju sem sodil, da me je že prejel dobil v svoj občutljivi nos. Po nekaj trenutkih sva se srečala iz oči v oči. Sovražno me je gledal, kakor da me hoče z očmi nabosti. Da bi se mu prikupil, sem potegnil iz žepa grizljaj kruha in ga z iztegnjeno roko in prijaznimi besedami vabil bliže. V primerni razdalji gre mimo mene, se počasi obrne in znova ustavi, a toliko daleč, da ga nisem dosegel. Nekajkrat je s sprednjo nogo sunkovito zagrebel po tleh in vrgel zemljo z mahom podse. Jaz sem mu vztrajno ponujal kruh. Ni se zmenil za vabo, temveč je bliskovito skočil proti meni, ob moji levi nogi globoko sklonil glavo in mi že zavihal hlačnico prav do zadnjice. Ne bi mu zameril tega početja, da me ni z rožičkom malo pretrdo pobožal po stegnu, da me je pošteno zapeklo. Z že prej iztegnjeno roko sem ga zgrabil za daljši rožiček, na kar je sunkovito odskočil in le malo je manjkalo, da nisem telebnil po tleh.

Takoj se je vnovič pripravil za napad. Tedaj sem mu dal poduhati puškine cevi, kar je pomagal. Toda kakor v posmeh je dvignil glavo čes, pa užgi, če si upaš. Čez nekaj časa se je jel mirno pasti, pri tem pa skrbno pazil — vsaj tako se mi je zdelo, da bi mu ne ušel. »Ojunačil« sem se in se jel oddaljevati, srnjaček pa v primerni razdalji za mano. Po nekaj sto korakih sva prišla do kmeta Franceta, ki je z ženo nakladal steljo na voz. Glejta, kako imenitnega psička imam, sem se pred njima pošalil. Oba sta se nevsakdanjemu prizoru veselo nasmejala in takrat je bil srnjak v dolgih skokih nepričakovano popihal proti državni meji. Od tedaj se ni več pokazal.

Mesec kasneje sem doživel tole: Nedaleč od doma, pri Sevčnikovi peči se je hodil past star srnjak, na katerega sem peljal prijatelja Franceta. Ko sva neko jutro pokukala čez rob njive, srnjaka ni bilo. Sedla sva zraven v gramozno jamo in čez kakih 20 minut se je pokazal »pravi«, toda s srno. Tonetu svetujem, da ga zaleze bliže, sam sem pa ostal na mestu. V kritju kozolca je France naslonil puško na mehko podlago v kozolec nadevane detelje in že je odjeknil strel. Toda — srnjak in srna se paseta mirno dalje, kakor da se ni nič zgodilo. France previdno umakne puško in kmalu počí drugič. Srna sunkovito dvigne glavo in pregleduje okolico, srnjak pa meni nič, tebi nič muli travo kakor da ga strela nič ne brigata. Skoraj mi zapre sapo in prijatelj mi pomiga, naj pridem bliže. S kretnjami mi skuša dopovedati svoje razočaranje in da je dobro meril ter da prav kakor jaz ne razume, zakaj srnjad ni reagirala na strela in ni zbežala. Med tem je vložil tretji naboj v puško, da bi še enkrat poskusil. Pri tem je pa narahlo zarožljalo in to je bilo dovolj, da sta srna in srnjak jadrno zginila v gozdu, od koder je srnjak še nekajkrat krepko pozdravil. Smola, sva hkrati zagodla in si prižgala cigareti. Ko sva odhajala, pridirjata srna in srnjak tik mimo naju in zopet zgineta...

Jože Samec, LD Libeliče

Divji prašiči pod kolesi vlaka

Več slovenskih in drugih jugoslovanskih časopisov je poročalo o dogodku, ki se je pripetil 25. septembra t. l. pri Podnartu na Gorenjskem. Senzacija posebne vrste, »česar niso zmogli lovci, je uspelo vlaku, 12 divjih prašičev je našlo smrt na železniški progi«, so pisali. Vsekakor je to

dogodek, ki mu zlepa ni para. Skoraj težko je verjeti, da se je kaj takega moglo primeriti tako opreznim živalim kot so divji prašiči.

Strojevodja 70-tonske Diesel lokomotive, ki je 25. septembra okoli četrte ure ponoči vozil tovorni vlak iz Ljubljane proti Jesenicam, ni opazil, da bi lokomotiva kaj povozila. Če mu zjutraj telefonično ne bi sporočili, najbrž sploh ne bi zvedel, da je zavozil v krdelo divjih prašičev in med njimi napravil pravi pokol. Šele železniški kretničar je v prvi jutranji uri na ovinku med železniškima postajama Besnica in Podnart opazil mrtve divje prašiče. Pohitel je v Podnart in o dogodku obvestil LD Kropa, pod katero spada to področje. Na kraj nesreče sta prišla lovca Ludvik Vidic in Franc Perko.

Med tiroma so ležali trije mrtvi prašiči, na eni strani proge eden, na drugi dva, skupaj torej šest mrtvih po 30—40 kg težkih divjih prašičev. Vsi prašiči so bili udarjeni od strani v rilec in nič razmesarjeni, razen dveh med tiroma, ki sta bila prerezana. V goščavi ob progi je ležala z odrezano zadnjo levo nogo še živa svinja vodnica, težka ca. 100 kg. Muke ji je skrajšala krogla iz Ludvikove puške. Zanimivo je, da so pri ranjeni svinji ostali še drugi zdravi pujsi po njihovi nagonski disciplini. Ludvik Vidic je potem še brez posebne težave v goščavi nad progo postrelil še štiri mladiče, Franc Perko pa enega, ki so neiztrebljeni tehtali tudi po 30—40 kg.

Krdelo prašičev je bilo sestavljeno iz dveh legel. Ob izlivu tržiške Bistrice v Savo, na meji med loviščema LD Kovor in LD Udenboršt je namreč obležala mrtva še druga svinja. Lokomotiva jo je udarila v hrbet in ji

poškodovala hrbtenico. Žival je s poslednjimi silami preplavala Savo in v goščavi končno poginila. Tehtala je okoli 120 kg. Tako je torej našlo na železniški progi pri Podnartu smrt — ne 12 prašičev, kakor so poročali časopisi — ampak trinajst.

Izgleda, da je to krdelo večkrat prehajalo preko Save in železniške proge. Pri tem so se prašiči navadili železniškega prometa in se niso bali vlakov. Kaže pa, da je prašiče to pot presenetila hitrost tovrstnega vlaka, kar je bilo zanje usodno.

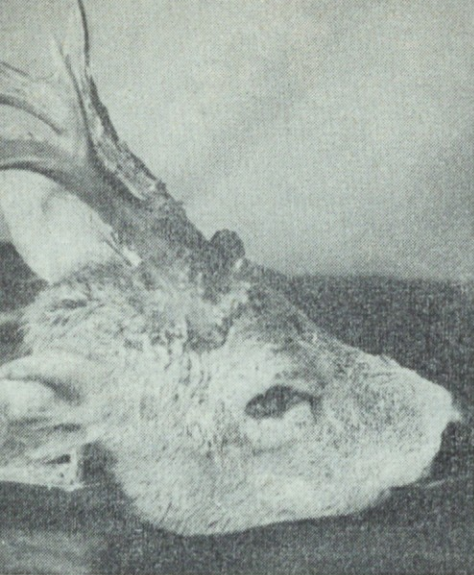
France Cvenkel

Letošnja suša in divjad

Lovcem je znano, da velik mraz in zaledenost prisilita zlasti perjad, da se seli v južnejše kraje v iskanju hrane. Manj je znano, da tudi velika suša požene ptice na take poti. Tako je letošnja velika suša zaradi preših barij, močvirij in ritov prisilila predvsem močvirske ptice, da so se selile za hrano. V okolici Ogulina ob izviru rečice Mrežnice in okoli zbirnega jezera Sabljaci, je bilo opaženih več vrst čapelj, ki jih sicer tam ni. Dne 26. avgusta 1962 je lovec ustrelil rjavo čapljo (*Ardea purpurea*). V tem poletju je mladinec z malokalibrsko puško ustrelil v parku ob bolnici v Ogulinu kvakača (nočno čapljo) — od štirih, ki so sedeli na smreki. Čaplja je bila prestradana. Zadnji dan avgusta sem na travniku opazil lunja (*Circus aeruginosus* L.), ki ga v okolici Ogulina nisem nikoli videl. Zanimivo, da so se letos v okolici pojavili šakali, eden pri vasi Solopek, dva pri Josipdolu. Verjetno jih je suša pritirala iz Dalmacije ali Hercegovine semkaj.

Ing. Zlatko Turkalj

25. sept.
leta 1962

Nepravilen deseterak; povprečna višina 26 cm, teža 450 g. Ivan Saražin, član LD Stanjel je srnjaka uplenil na klic 29. julija 1962 v lovišču LD Stanjel.

Albin Mahnič

Upleni tri volčiče

Načrtno pokončevanje volkov, teh največjih uničevalcev naše divjadi, je bilo zlasti v zadnjih letih na Kočevskem ter v Snežniških in Javorniških gozdih dokaj uspešno. Obširni gozdi Javornika pa še vedno nudijo možnost za nova legla volkov. Kljub najvestnejši čuvajski službi se posamezni skoti ne odkrijejo. Letošnjo pomlad je bilo opaziti na področju Snežnika sledove kakega posameznega volka, toda kljub vsej pozornosti ni bilo mogoče najti legla. Popoldne 25. avgusta 1962 pa je javil voznik Tomšič, da so volkovi uničili jelena v revirju Mašun, kraj Kamerce. Lovski nadzornik Maks Martinčič je takoj drugi dan z J. Manfredom ml. odšel v imenovani revir. Ko je do dobra izprašal tega voznika in druge, kje da so slišali tuliti volkove, namreč v Kamercah, je sklepal, da mora to biti v bližini laza Grčovec pod Snežnikom, kamor prihaja volkulja z mladiči do bližnje luže. Ko je prišel vrh Grčovca, je pred lazom pod potjo zaslišal neko cviljenje in takoj ugotovil, da je volčje leglo. S spremljevalcem sta kakih 250 metrov daleč proti lazmu zalezovala od 15 ure do 17.30 ure. Cviljenje volčičev je bilo zelo tiho

in poredkoma. Zadnjih 80 metrov pred lazom se je Martinčič sam tihotapil dalje. Ko je slišal renčanje, je počakal in ko so se volčiči vračali od vode je podrl prvega. Martinčič pa je ostal v zasedi in čakal. Bil je prepričan, da se bodo pobežli trije volčiči vrnili, da pogledajo za zaostalim. Res so se vrnili in padel je drugi. Tako se je zgodilo še s tretjim, četrtega je pa zgrešil. Imel je namreč polrisanico. Tako sta padla dva volčiča in ena volčica. Ker se je bližala noč, je moral Martinčič zapustiti zasedo. Volkulja, previdna, ki je bila v bližini, ni prišla pit. Pač pa je preostalega mladiča ponoči preselila in ves trud, da bi ju dobili, je bil zaman.

Ta dogodek opozarja, da je treba zlasti v poletnem času mobilizirati tudi vse gozdne delavce za opazovanje, kje so legla in da se da tudi v zelenem gozdu doseči uspeh. Taka čuječnost je prav posebno potrebna v Kočevskih, Snežniških in Javorniških gozdih zato in tem bolj, ker hude zime in visok sneg onemogočajo dostop v predele, kjer se zadržujejo volkovi. Spretnemu in vztrajnemu lovcu želimo še več takih uspehov.

Tone Strle, LD Postojna

Materinski nagon fazanke

Prve dni julija 1962 smo kosili seno. Nenadoma mi izpod kose zleti fazanka. V gnezdu je valila 12 jajc. Kot mlad lovec sem gnezdo skrbno zavaroval pred vranami in kosil dalje. Še isti dan smo sušili in nehote fazanko dvakrat prepodili z gnezda. Nek mestni paglavec, ki je bil pri sosedomih na počitnicah, jo je hotel z vilami ubiti. Da bi jo sigurno obvaroval sem šel od zadaj previdno od nje, jo rahlo prijel ter jo z jajci vred odnesel domov. Gnezdo je bilo namreč tik ob pešpoti. Oče pa mi je svetoval, da jo takoj odnesem nazaj na gnezdo. Ubogal sem. Najprej sem iz predpasnika lepo položil jajca v gnezdo in nato še fazanko, v prepričanju, da bo itak zletela. Pa glej, fazanka je mirno obsedela na jajcih kakor da se ni nič zgodilo. Malo sem jo še pobožal po vratu in odšel. Iz daljave smo s kosci še kake četrt ure opazovali fazanko. Ni se ganila. Ko sem se čez dobro uro vračal sušit seno, fazanke ni bilo več na gnezdu, v njem pa le osem jajc. Kmalu sem opazil, da iz nasada črnega ribeza, kjer smo kosili, prihaja prav tista fazanka. Približala se je gnezdu, si pod peruti naložila dve jajci in zginila v ribez. To je še nekajkrat ponovila pred očmi več nas skritih opazovalcev.

Ko smo 11. julija obirali črni ribez, smo sredi nasada našli fazanje gnezdo, ki ga dober teden prej tam še ni bilo. V gnezdu je bilo pet še mokrih kebkov ter nekaj prekljuvanih in nekaj celih jajc. Spoznal sem, da je to gnezdo, v katero je dobra in skrbna mati zanosila jajca, da bi rešila svoj zarod.

Simon Toplak,
Mostje 8, p. Juršinci

Strel naj bo milost zanje

Neko popoldne sredi junija sem se odločil, da pogledam, če je moj stari rogač v svojem domovanju. S pripravljeno puško sem sedel pod košat hrast in pazil na znano stečino pod seboj. Po dobri uri čakanja zaslišim pasji lajež, ki se je približeval pa zopet oddaljeval. Kmalu sem opazil srnjaka, ki se je v cik cak diru umikal zasledovavcema. Psa sta mu sledila v majhni razdalji. Vstal sem in se pripravil. Srnjak je nekajkrat ponovil način bega, ko mu je eden psov presekal pot, da se je srnjak obrnil proti meni. Trdo za njim sta bila psa in eden se je že zaganjal v srnjaka. Ko sem tega psa podrl s šibrami, se je drugi obrnil, da bi zbežal, pa sem ga še ujel z drugim strelom, da je odcvilil v vas. Pozneje sem zvedel, da tudi ta ni ostal živ. Dogodek sem na kratko opisal, ker nekateri lovci podcenjujejo škodo po potepuških psih in mačkah, z izgovorom, ker bi se »neradi zamerili«. Mnoga usoda mater in posebno mladičev se zaradi tega konča v zobeh psov ali v krempljih mačk. Takim roparjem je strel edina milost, da hitro končajo. Divjad je naše skupno premoženje, ki je nešteto krat več vredno kakor vsi podivjani psi in mačke, pa tudi več kot nekaj zamere.

Lojze Azola, LD Grad

Neprevidnost streljača povzročila smrt šojarja

Dne 16. sept. 1962 je prišel iz Ljubljane oče, njegov sin z ženo in tremi otroki na šoje v Brenčetov hrib nad vasjo Drežica pri Borovnici. Nastavili so limanice in jeli so v dobro skritem zaklonu na čevink vabiti šoje. Med veselim pričakovanjem uspeha in vabljenjem pa zagrmil strel in vabečemu šojarju omahne glava s smrtno rano. Ta tragičen dogodek naj bo znova resen opomin lovcem, da se strogo ravnajo po lovskem načelu, da ne streljaš, dokler nisi stoodstotno ugotovil, kam streljaš in na kaj streljaš — dokler natančno ne vidiš in ne oceniš divjadi.

B. S.

Zvezna uporabnostna tekma psov jamarjev 13. in 14. oktobra 1962 v Novem mestu

Zbrane tekmovalce je ob umetnih rovih v Ragovem logu v imenu organizatorja te tekme Kluba ljubiteljev jazbečarjev in terierjev v Ljubljani, pozdravil strokovni poročevalec in sodnik Jurij Verovšek. Posebej je pozdravil predstavnika Kinološke Zveze Hrvatske Ernesta Mondekarja, predstavnika Kinološke zveze Slovenije dr. Janka Lavriča, predstavnika Lovske zveze Novo mesto in vodjo tekme Slavka Beleta, sodnika iz Hrvatske Djuro Cekića, tekmovalce iz republike Srbije, Hrvatske in Slovenije. Vrstni red tekmovalcev je odločil žreb.

Tekmovanje se je začelo najprej v delu v umetnem rovu, ker je doseženo število točk za delo v rovu pogoj za tekmovanje v delu na planem.

Prva skupina 5 psov, ki so izpolnili pogoj za nadaljevanje ocene dela na planem, je na to odšlo s sodnikom v lovišče v neposredni bližini. Ostali tekmovalci so po izžrebanem vrstnem redu nadaljevali preizkušnjo v rovu. Po končanem tekmovanju v rovu so vsi sodniki odšli h Krki, kjer so sodniki preizkusili pse v delu v vodi, vodljivosti, odločljivosti in splošni ubogljivosti. S tem je bil program prvega dne zaključen. V nedeljo zjutraj so tekmovalci odšli v 4 skupinah v razne dele lovišča, kjer so nadaljevali s preizkušnjo v delu na planem, to je v preizkušnji nosu, iskanju, sledoglasnosti, v delu na krvnem sledu in donašanju male divjadi.

Ker je ponoči deževalo, se je divjad, predvsem zajec, umaknila s polja v gozdičke in v višje ležeče predele, kar je tekmovanje zavleklo. Vsi psi so bili preizkušeni v delu na planem pred in po strelu.

Tekmovalo je skupno 18 psov, in to:

9 lovskih terierjev, 3 resasti foksterieri in 6 jazbečarjev; od teh sta 1 foksterier in 1 jazbečar tekmovala v preizkušnji zasnove, ostali pa v disciplinah uporabnostne tekme.

Sodnika sta bila Djuro Cekić in Jurij Verovšek, stažist Milan Ivezki, pripravnik dr. Janko Lavrič.

Doseženi uspehi:

Beg Liburnijski JRJ 432 Fod, vodnik Viktor Ruškovic, Zagreb, Kuniščak 61, 204 točke — II b.

Car JRJ 173 Lt, vodnik Stjepan Vuković, Dervišaga, p. Slav. Požega, 153 točk — III b.

Bor Javorniški RMLT 1197 JRJ v TEKU, vodnik Jernej Škulj, Oplenca 50, p. Sodražica, 226 točk — I a.

Diva Gozniška JRJ 558 LT, vodnik Milovan Vitomirov, Beograd, Kin. sav. Srbije, 190 točk — II d.

Dik JRJ 207 JKD, vodnik ing. Artur Šimeček, Ljubljana, Snežniška 12, 180 točk — II a.

Bobi JRLT 1607, vodnik Jože Vester, Tržič, Her. Bračiča 1, 158 točk — III a.

Hajduk Podčetrtkovski (Lord) JRJ 273 JKD, vodnik Albin Korošec, Kozina 2 b, 152 točk — II b.

Ariš JRJ 1000 LT, vodnik Branko Trkulja, ppolk., Bjelovar 148 točk — III c.

Runo JRJ 241 JOD, vodnik Franc Štirn, Vodice 81 nad Ljubljano, 125 točk — III c.

Leks Sisački JRJ 1511 LT, vodnik Stevo Erkalović, Petrinja, Mati Gubca 11, 212 točk — I b.

Grča RMF 608 OD, vodnik Franc Glavan, L. D. Novo mesto, Dol. Straža 48, 135 točk.

Besa RMJ 172 RJ, vodnik Jože Vester, Tržič, Her. Bračiča 1, 131 točk, — III b.

Lajka JRJ 877 LT, vodnik Kuzma Levant, Slav. Požega, 204 točke — II a.

Dina Pobreška JRLT 1545, vodnik Miro Završnik, Polje 112, Ljubljana-Polje, 199 točk — II c.

Eta JRJ 585 LT, vodnik Marjan Kokalj, Križe 51, p. Tržič, 130 točk.

Boj JRJ 141 JOD, vodnik Franc Fister, Naklo 23, p. Naklo, 134 točk — III a.

Tekmovalcem je razglasil rezultate sodnik Verovšek in razdelil nagrade Kinološke Zveze Jugoslavije in Kluba ljubiteljev jazbečarjev in terierjev.

Na tekmovanju je bilo možno ponovno videti, da uspeh ni odvisen le od psa in njegovih zasnove, temveč v veliki meri od vodnika, ki zna prirojene zasnove potencirati in izkoristiti.

Vsi tekmovalci in udeleženci so v spomin na to prireditev prejeli klubski znak KLJT-a. V imenu Kinološke zveze Slovenije je tekmovalcem k uspehom čestital dr. Janko Lavrič, ki je poudaril, da je bila tekma dobro pripravljena in so bili uspehi v povprečju zelo dobri. Dober uspeh naj bo v bodrilo za še bolj vestno šolanje psov, slabši uspeh pa naj vodnikom ne vzame volje do dela, temveč naj s pridobljenimi izkušnjami nadaljujejo z delom. Le

tako bomo tudi v bodoče uživali podporo kinološke in lovske organizacije.

Organizatorji tekme smo lahko zadovoljni z vzorno disciplino vodnikov in z uspehi na tekmi, ki dokazujejo, da lov in kinologija postajata vedno bolj povezani in neločljivi organizaciji.

V to prireditev vloženi napor, prizadevanja in finančna sredstva so se bogato obrestovala.

Naj se še ob koncu zahvalim Kinološki zvezi Jugoslavije, Kinološki zvezi Hrvatske in Slovenije za izdatno finančno pomoč, Lovski zvezi Novo mesto za fizično pomoč in izredno gostoljubnost, upravniku in osebju hotela Kandija pa za dobro preskrbo in postrežbo.

Jurij Verovšek

Vzrejna preizkušnja psov jamarjev v delu na planem v Žalcu dne 30. septembra 1962

Ob napovedanem času so se zbrali v Žalcu pred gostilno »Pri Hmeljarju« zastopnik Lovske zveze Celje Ivan Rojc in prijavljeni vodniki s svojimi psi in odšli v južni del lovišča LD Žalec ob Savinji.

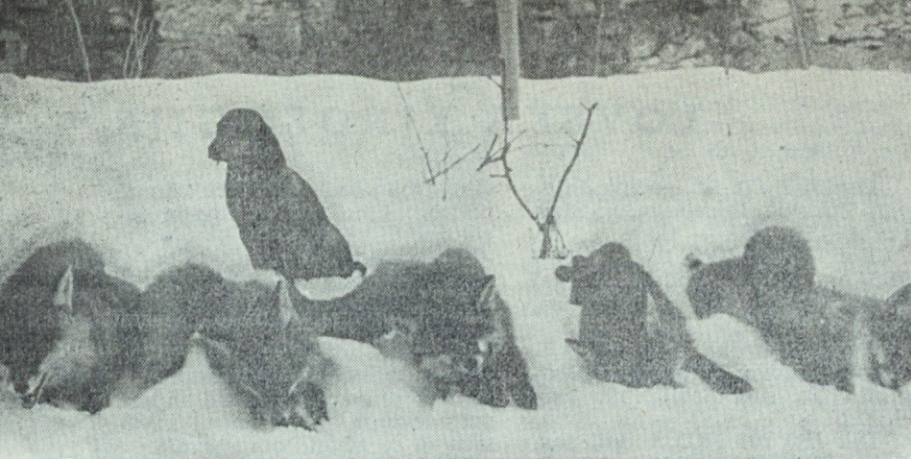
V lovišču z dobrim staležem in pri lepem jesenskem vremenu so vsi psi do 13. ure lahko pokazali svoje zasnove za delo na planem s sledečimi uspehi:

HEDA PODČETRTOVSKA (HUDA) JRJ 275 kd — kratkodlaka jazbečarka last Ivana Rojca iz Žalca je pod zelo spretnim vodstvom lastnika dosegla maksimalno število dosegljivih točk — 104 in I a. Vodnik je dokazal, da je prirojene zasnove psa dobro izkoristil in le té potenciral.

MASI RMJ 177 od — resasta jazbečarka last L. D. Šentjur je pod vodstvom Viktorja Kovačiča dosegla 94 točk in I b. Tudi ta vodnik je dokazal dober kontakt s psico.

II. mesto sploh ni bilo oddano, dasi je psica BIBA JRJ 1668 LT pod vodstvom lastnika Vinka Buta iz Sevnice dosegla za drugo mesto dovolj točk — 68, vendar tega ni mogla dobiti, ker pri gonji ni dala glasu. Privedena na svež sled zajca je sicer sled lepo izdelala, a tiho in je prejela III a.

Prav tako resasti jazbečar MAT JRJ 238 J od, last L. D. Šentjur, pod vodstvom mladega vodnika Antona Goleža, ni dosegel več kot 49 točk in III b. Tudi ta pes, ki je zelo živahen in sledovoljen, na svežem sledu zajca ni dal glasu. Upoštevala se je mladost vodnika, ki še ne zna

Jola s plenom enega dne Foto L. Simetinger

prirojenih zasnov psa v zadostni meri izkoristiti. Malo večja živahnost vodnika bi na psa bodrilno vplivala.

Ostala dva psa — lovski terier ČAKOR JRJ 1777 LT in resasta jazbečarka MIKA JRJ 240 J od, sta dosegla 43 in 40 točk.

Vsi psi so dobro vodljivi in jih imajo vodniki v rokah.

Pri preizkušnji vodoljubnosti pa smo doživeli tole: Ob bregu tolmuna, kjer smo preizkušali vodoljubnost, je jazbečarka Heda Podčetrkova plavala na nasprotni breg, zginila v rovu pižmovk ter se pod zemljo oglašala. Jazbečarka Masi in jazbečar Mat, ki prvotno nista kazala posebne volje iti v vodo, sta planila v vodo, preplavala tolmun in se pridružila Hedi. Dobre pol ure je trajalo, da je vodnikom uspelo pse priklicati in zvabiti iz rova. Posebno vztrajni sta bili Heda in Masi. Rovi so v sivi ilovici in so delno zaliti z vodo, kar pa psom ni nič motilo in zadržalo.

Tekma je bila dobro pripravljena, kar je za Lovsko zvezo Celje že splošno znano. Vodniki so bili zelo disciplinirani.

Čestitam prirediteljem in vodnikom in želim, da s takim delom nadaljujejo.

Jurij Verovšek

Tekma jamarjev v Novem mestu

Zvezna tekma jamarjev 13. in 14. oktobra 1962 me je podžgala, da o tem nekaj napišem. Tekme smo se udeležili s štirimi jamarji in z veliko negotovostjo, vendar z upanjem, da nas tudi to pot naši ljubljenci ne bodo razočarali. Četrte ure od mesta so bili pripravljene umetni rovi za preskušnje. Trenutki, ko so psi pokazali svojo ostrino in večino, so me zelo prevzeli. Prav na takih prireditvah vidiš vso tehniko boja med psom in lisico ali jazbecem. Ker sem pri lovu v naravnih rovih prikrajšan za taka opazovanja, je takale pre-

skušnja res priložnost, ki je ni zamuditi. Tekmujoči psi so skoraj brez razlike pokazali veliko ostrost in uporabnost. Pri vodnem delu na Krki so nekateri psi pokazali zavidljive uspehe šolanja in imaš občutek, da tega tudi specialist ptičar ne more bolje opraviti. S preskušnjo odložljivosti, vodenja in strelomirnosti se je prvi dan tekma končala. Za drugi dan je ostalo še delo po krvnem sledu, iskanje in način gonje. Ker smo se razdelili v štiri skupine, žal nisem imel priložnosti videti vseh psom pri delu. Lovišče je lepo in bogato s fazani, medtem ko zajcev ni bilo. Morda je vplivalo zelo mokro vreme, da so zajci izredno držali. Psi so pokazali mnogo sposobnosti, vendar bi bili uspehi lahko še večji. Razočarala pa me je slaba udeležba lovcev opazovalcev na taki prireditvi. Saj razen lovcev lovske družine, ki nam je nudila pomoč, ni bilo skoraj nikogar, ki bi lahko videl, koliko je vreden šolan pes, od katerega je v večji meri odvisen uspeh lova in lovske pravičen lov. Posebno zdaj, ko so prepovedane ampule, je pred jamarji velika naloga, da bodo držali roparice na kratko. Za to so pa potrebni dobri lovci-vodniki, ki bodo šolali jamarje. Obvezno bi se moral vsak mlad lovec začeti v pripraviški dobi pred lovskim izpitom udeleževati takih in podobnih preskušenj lovskih psom. Pri tem bi se tudi lažje odločil, kakšen pes bi mu najbolj ustrejal in bi tudi spoznal dobre plemenjake za nabavo psa z dobrimi zasnovami. Če se lovec in pes dobro razumeta, je delo lahko in uspešno.

Jože Vester,
eden od mladih lovcev

Popravek

V mesecu oktobru 1962 je bila objavljena paritev resastih istrskih goničev Vesna JRGri 973 — Biser JRGri 1074 in pomotoma na-

vedeno, da je bilo leglo 22. VIII. 1962, namesto pravilno 25. X. 1962. Vzreditelj Jože Ban, Lokev št. 103, pošta Divača.

Odlikovanje

Kinološka zveza Slovenije je odlikovala s srebrnim znakom za zasluge na kinološkem polju:

Lojzeta COLARIČA, predsednika lovske zveze Videm-Krško, Branka MEDVEDA, tajnika lovske zveze Videm-Krško, Jožeta JURICIČA, blagajnika lovske zveze Videm-Krško, Otona MIKULIČA, predsednika kinološke komisije pri lovski zvezi Videm-Krško.

PRIJAVLJENE PARITVE

Lovski psi

Nemški kratkodlaki ptičarji:

Bara JRPki 2033, bila na tekmi — Ari JRPki 2041 bil na tekmi, leglo je bilo 9. XI. 1962. Vzreditelj Ladislav Permoser, Drožanje 34, pošta Sevnica.

Rina JRPki 2179 — Aro JRPki 1225 bil na tekmi, leglo je bilo 26. VIII. 1962. Vzreditelj Franc Fištravec, Muretinci, pošta Gorishnica.

Lovski terierji:

Biba JRLT 1733 — Car JRLT 1249 bil na tekmi, leglo je bilo 30. XI. 1962. Vzreditelj Franc Pikel, Portorož 315.

Dimi Medvodska JRLT 586 bila na tekmi — Amor Tržiški JRLT 1321 bil na tekmi, leglo je bilo 23. X. 1962. Vzreditelj Franc Grilc, Vodice št. 74.

Prijavljena in zaščitena psarna:

»POSTELSKA« za službene pse. Lastnik Ciril Rajh, Maribor, Betnavska cesta št. 63.

Preklic

Originalna potrdila o vpisu v Register mladih kratkodlakih istrskih goničev Živko RMGki 1581, Želna RMGki 1584, Žilka RMGki 1585 in Živa RMGki 1586 so bila izgubljena.

Kinološka zveza Slovenije je izdala duplikatna potrdila, zato se originalna potrdila razveljavljajo.

Kinološka zveza Slovenije

LOS

Srečko Lapaine

Domovina losa je Rusija, Skandinavija in Kanada. Nemčija je z zgubo svojih vzhodnih provinc zgubila tudi svojega losa, ki ga ima sedaj Poljska.

Los je ogromna žival, katere dolžina dosega tudi 3 metre, višina v plečih do 2 $\frac{1}{2}$ metra ter tehta okrog 400 kg. Rogovje samo je težko do 20 kg in več.

Ima veliko, nelepo štorasto glavo s kratko grivo na kratkem vratu in zelo dolge noge. Na grlu mu visi podolgovat, mesnat z dlako poraščen odrastek, pri samcu večji kakor pri samici.

Barve je poleti rdeče-rjave do črne, glava in vrat sta črnorjava, spodnji del telesa in notranja stran nog sta svetlejša. Pozimi so vse te barve svetlejšje.

Los — jelen živi bolj samotarsko in le redko ga najdeš s samico — košuto in lanskim mladičem. Tudi ob ruku se ne družu v tako velike družine kakor naš jelen in borbe za samice ne potekajo tako izrazito borbeno kakor pri jelenu.

Živi v strnjenih gozdovih, najraje močvirnatih in le poleti se umakne iz teh močvar, če ga preveč trpinčijo razni obadi, muhe in komarji.

Za hrano mu služijo poleti predvsem močvirne in vodne rastline in trave. Pozimi ko je vse to pod ledom in snegom se spravi na mlade vrbe, trepetlike in jelše, ki jih s svojo težo enostavno zajaha in zlomi. Če naletiš na tako mlado polomljeno drevje je to znak, da tja zahaja los. In s tem svojim načinom prehrane pozimi napravlja v gozdovih ogromno škodo.

Pri svojem lesnem delu v Jaroslavski, Vologodski in Arhangelški guberniji sem v prostem času imel stalno na mislih tega velikana. Ko sem izplačeval ob sobotah svoje drvarje in voznike, sem jih stalno spraševal, če kje kdo ve kaj o losih. Pa so mi pripovedovali, da ko gredo na delo v gozd, skoraj vedno nalete na losa ali na celo družino. Zato sem pričel sistematično obiskovati ta mesta. Mnogokrat sem res prišel na sled losu in po sledu hodil ure in ure, ne da bi dobil losa na spregled. Tudi se mi je dvakrat posrečilo, da sem po sledu naletel na losa, a je bil v tako gostem mladem brezovju, da ni bilo misliti na strel.

V svoji lovski strasti, saj pravi Rus, da je lov hujši od ječe, kogar zagrabi ga ne spusti, sem celo obljubil nagrado funt čaja in primerno sladkorja, kdor bi me pripeljal do strela.

Še bolj me je razgrela, ko sem slučajno pri načelniku postaje v mestu Danilovu zvečer pri partiji taroka zagledal na steni izredno lepo

rogovje losa. Povedal je, da je tega dvanajstera igraje uplenil ne daleč od Abramova.

Vse nedelje sem porabil in begal po sledovih losa. Zmučil sem svojega voznika in konja pa tudi sebe. Vendar nisem odnehal. Ko sem nekoč zopet tako hodil po sledu kar treh losov in oprezoval na vse strani, sem daleč v gozdu zapazil leseno kočo. Kar potegnilo me je k njej. Pred kočo sem našel moža, ki si je ravno pripravljaval kosilo. Kakor se je kmalu pokazalo, je bil to tukajšnji oglar in smolar, ki je stalno živel v tej samoti. Ko sva obrnila pogovor na lose in ko je že z največjim užitekrom pokadil mojo tretjo cigareto, mi je povedal tole: Res je, da se zadržuje v njegovi okolici družinica losov. Pred meseci, ko so v bližini podirali drevje, so se pa nekam porazgubili. Sedaj pa, ko so drvarji odšli in se je okolica zopet pomirila, sem znova večkrat naletel na isto družino. Prav močen rogovilar, košuta samica in najbrž lanski mladič. Mislim, da so se zopet za stalno naselili v ta kraj. Če se ne motim, so bili še pred dnevi na oni poseki v nižini. Veste, sedaj ko leži po sečnji gozda povsod na okrog mlado vejevje, imajo kar dobro pašo. Iz pripovedovanja tega

preprostega oglarja in smolarja sem posnel, da se moram držati tega kraja, če hočem priti res do losa. Toda le kako. Do postaje Putjatino, kjer sem imel svojo pisarno, je bilo najmanj 30 km. Do vasi Abramovo najmanj 20 in do najbližje vasi Berezovke okrog 10 km. Prenočevati v kolibi oglarja je bilo skoraj nemogoče, tako majhna je bila. In vendar sem se odločil, da se vrnem semkaj.

Ko sem oglarju Ivanu povedal svojo odločitev in mu tudi obljubil funt čaja in sladkorja, če me pripelje do strela mi reče: Gospod, tudi brez darila sem pripravljen za vas vse storiti kar le morem in znam, le če ste tako prijazni, da mi prinesete iz mesta malo mahorko. (najcenejši domači tobak). Seveda sem mu obljubil. Preden sem se odpravil, sem pogledal notranjost kolibe, da se prepričam, če je sploh mogoče v kolibi dvema prenočevati. Stesana iz grobih brun je bila koča, čeprav ne prostorna, zato pa topla. To sem takoj že na pragu ugotovil. Večji del kočje je zavzemala peč, ki je izdatno grela in na peči je bilo za silo prostora tudi za dva. Torej rešeno. V soboto popoldan naj me pričakuje. Nato me vpraša, kam sem namenjen. Povem mu, da me čakajo sani nedaleč od Berezovke na hutoru. No, potem vas pa po najkrajši poti pospremim, mi pravi. Med potjo sem ga še pogostil z nekaj cigaretami, kar mu je bilo kakor sem videl, največja naslada. Ko sem že sedel v saneh, je bila njegova zadnja beseda: gospod, mahorka.

V Abramovem, kjer so živeli sorodniki moje pokojne žene, so mi vložili v sani tople odeje, neizbežni samovar in košarico s hrano. Še preden je sonce zašlo, sem ustavil sani dober kilometer pred kočjo, da ja ne preplašim živali. Z voznikom sva prenesla samovar in košaro v kočjo, kjer naju je že čakal Ivan. Vozniku sem naročil, naj krene na hutor in naj me tam počaka. Ko je voznik zaprl za seboj vrata, so bile prve besede Ivana: Še so tu, vsi trije. Prav danes zjutraj so se pasli v oni poseki kakor prej. Tudi sem ves teden hodil na delo v drugo stran, da bi živali zastoj ne plašil. Dobro Ivan, sem ga pohvalil. Tu imaš svojo mahorko. Ko je zagledal precejšen zavoj, se je možak kar sesedel. Pa reče: Toliko pa nisem mislil. Takoj si je zvrtil svojo kurjo nožko, nasul vanjo mahorko, s kremenom prižgal gobo in jo vtaknil v zvitek. S tako vnemo je vlekel in kadil, da sem ga občudoval. Počakal sem, da je pokadil do konca in ga potem prosil, da pristavi samovar. Med tem ko sva pila in jedla ter priložnostno tudi praznila prineseno vodko, se domeniva, da greva drugi dan, takoj ob svitu na lose. Vidite, stvarca je takale, pravi: Kar naravnost do losa ne prideš, ker naju prej zapazijo. Napraviti morava precejšnjo kljuko, da jim prideva od strani ali od zadaj. Le zanesite se name, pripeljal vas bom prav zagotovo pred losa kakor ste

mi vi zagotovo prinesli mahorko. Ko ga nato med porazgovorom vprašam, kako kaj živi v tej samoti, mi pravi da še kar. Sedaj pozimi, ko so noči tako dolge in ni pravega dela, je malo bolj trda. Pač pa spomladi, ko ima polne roke dela s smoljarjenjem, je bolj veselo in nacedi precej smole. Kasneje, ko prične kuhati oglje, je pa stvar kar v redu. In smola in oglje gresta dobro v denar. Poleg tega ima pa še čas, da nabere precej gob, ki jih posuši in precej jagod, tako da je kar zadovoljen. Ko ga vprašam, če ga kaj pozimi nadlegujejo volkovi, odvrne, da ne. Po dnevi posamezen volk človeka ne napade, zvečer pa sedi na topli peči.

Počasi zlezem na peč ker čutim, da sem malo utrujen. Spati se mi pa ne da. Dolga je ruska zimska noč, 16 ur. Tudi Ivan ne spi in sploh se ni vlegel. Od časa do časa si zvrtil svojo kurjo nožko in da bi mi ne zasmradil preveč kočje, jo pokadi pred vrati. Dim mahorko namreč neznosno smrdi.

Naposed se vendar prične daniti. Ivan je že pripravil samovar in še v poltemi pije svoj čaj in prigrizujeva.

Takoj po zajtrku vzame Ivan svojo sekuro izza peči in mi reče: Grem malo naokrog pogledat, kako je kaj z losi, kmalu se vrnem. Vi ostanite kar doma, zunaj je jako mrzlo. Pa nisem dolgo vzdržal. Vzamem puško in daljnogled ter stopim pred kočjo. Malo megleno je in razgleda ni skoraj nobenega. Na 100 korakov že ne vidiš ničesar. Začelo me je skrbeti, da li se mi posreči nameravan zalaz. Ko le ni Ivana od nikoder in me mraz le preveč pritiska se vrnem v kočjo. Kmalu pa se odpro vrata in Ivan mi z veselim licem sporoči, da so losi že na poseki. Malo naj počakava, da se megla nekoliko dvigne, potem jih zalezava.

Čez čas pogleda skozi vrata pa reče: Sedaj jo pa že lahko mahneva. Ker sva bila oba obuta v valenke (klobučinasti škornji) sva po zmrznjenem snegu hodila popolnoma brezšumno. Ivan me je na obhodu vodil s tako sigurnostjo, da sem vedel, da pozna vsako ped gozda in sem se mu popolnoma zaupal. Vodil me je pa tako, da sva imela na svoji desni, kjer je bila poseka in so se pasli losi, vedno strnjen gozd in do zadnjega nisem niti enkrat opazil poseke. Ko sva tako hodila že kake dobre pol ure, se Ivan ustavi, položi prst na usta ter mi z drugo roko pokaže na desno in mi da prostor, da sem stopil pred njega.

Počasi stopam korak za korakom. Ivan je ostal na mestu. Po kakih desetih korakih se mi prične odpirati pred menoj poseka, ki je ležala malo nižje od najine poti tako, da sem imel prekrasen pregled nanjo. Prvo sem zagledal košuto, takoj za njo mladiča, malo vstran je obiral upognjeno jelšo jelen. Ni mi bilo treba nobenega daljnogleda. Megla se je med tem res dvignila in jaz sem imel kakor na dlani vse tri lose.

Jelen mi je stal slabo, kaže mi zadnje plat. Moram počakati, pa tudi sebe moram pomiriti ker čutim, da mi srce hitreje deluje in težko diham. Puška je gotova. Zopet pogledam in vidim, da se je jelen premaknil za nekaj korakov proti meni in se postavil počez. Prav počasi puško dvignem in pomerim. V tem trenutku ko je jelen stegnil vrat, da bi z gobcem dosegel vejo, sem sprožil. Natanko sem slišal zamolkel udar zadetka. Košuta in mladič sta odskočila, jelen stoji nepremično. Takoj sprožim drugič, natanko na prejšnje mesto. Samec stoji kakor začaran. Že imam tretjo kroglo v cevi in merim, ko los nenadoma omahne v sneg. Povesim puško in sedaj čutim, kako mi razbija srce. Pristopi Ivan in mi stisne desnico. Poka-diva cigareto, da se malo pomirim in nato stopiva k losu. Pred menoj v snegu leži krepek samec, štirinajsterak s pravilno razvitim, simetričnim lopatastim rogovjem. Ko ogledujem tega mrtvega gospodarja širnih gozdov ruskega severa, si mislim: dolga in težavna je bila pot do tebe, vendar je bil ves napor in trud bogato poplačan.

Kasneje, že v Moskvi so mi prijatelji-lovci pojasnili izreden primer, da namreč na smrt zadeta žival ne pade takoj, kadar so zadeti go-

tovi živčni centri in se pri živali pojavi nekaj šok. In ko ta popusti, se žival na mestu zgrudi.

Ko ugubava z Ivanom, kako spraviti losa v Abramovo, mi predlaga, da pojde takoj na hutor po voznika, zapreže in se odpravi v Berzovko po tovarne sani, od tam pa takoj semkaj. Jaz naj pa ta čas, da ne bom zmrzoval, stopim v kočo in počakam. Ko sem omenil, da se bojim pustiti losa samega, ker ga med tem lahko najdejo volkovi mi pravi: Res je, da ga volkovi lahko najdejo; če pa pri losu zažgeva večjo grmado, bo los pred volkovi varen. V kratkem je pred losom gorel velik kres. Ivan je navalil na ogenj še nekaj debelejših polen, da sem bil prepričan, da bo ogenj gorel, dokler ne pridejo sani.

Kar se da hitro je Ivan opravil svoj posel in komaj nekaj po dvanajsti uri so bile sani z losom že pred kočjo.

Ko sem ga pohvalil za njegovo točno opravljeno delo, mi odvrne: Mudilo se mi je k moji mahorki.

Prede sem se od Ivana poslovil, sem mu položil na mizo obljubljeni čaj in sladkor. Ko me je sedečega v saneh Ivan zavijal v odeje, sem mu šepnil: Ivan, ko ti bo zmanjkalo mahorke, javi se pri gospodarju v Abramovem, tam te bo čakal še zavojček. Srečno!

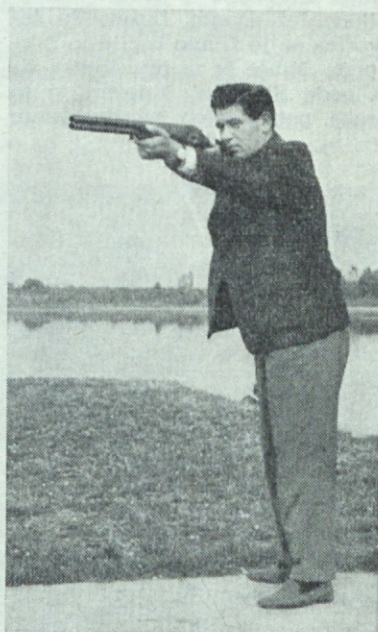
IZ LOVSKE ORGANIZACIJE

Slovenska ekipa, zmagovalec na državnem prvenstvu

Tekmovanje za državno prvenstvo v streljanju na glinaste golobe za 1962 je bilo 28. in 29. septembra t. l. na strelišču Lovskega društva Subotica, na jezeru Palič. To največje preskušnje lovcev-strelcev je otvoril podpredsednik Strelske zveze Jugoslavije, polkovnik JNA Jovan Todorović. Tekmovanja se je udeležilo 40 strelcev, ki so na republiških prvenstvih izpolnili norme, predpisane za udeležnike državnega prvenstva. Prvi častni strel je oddal predstavnik Strelske zveze Jugoslavije Jovan Todorović, za njim je na prvega goloba streljal državni prvak preteklega leta, Zlatko Trifunović iz Vinkovcev. Po teh streljih se je točno ob osmih pričelo tekmovalno streljanje. Streljale so štiri republiške ekipe po štirje strelci in 26 strelcev za plasman posameznikov. Z ekipo so nastopile Hrvatska, Slovenija, Bosna in Hercegovina in Srbija. Črna gora in Makedonija se nista udeležili tega tekmovanja, ker nista imeli možnosti, da bi imeli republiški prvenstvi v tej disciplini. Po končani prvi seriji so bili mnogi obrazi namršeni. Z re-

zultati ni bil nihče zadovoljen, ker so bili pod povprečjem. Zlasti je bilo opaženo, da so prav strelci, od katerih se je mnogo več pričakovalo, znatno popustili. (Med njimi je bilo nekaj bivših državnih in republiških prvakov). Streljali so 4 serije po 25 golobov in sicer 50 golobov prvi dan in 50 drugi dan. Bili so celo primeri v prvi seriji, da bivši državni in republiški prvaki niso pogodili niti 60 % golobov. Razumljivo je, da se je tak neuspeh v prvi seriji zelo negativno odražal tudi v psihološkem pogledu, zlasti za ekipni plasman. V prvi seriji sta imela edino dva strelca 80 ali več odstotkov zadetkov. Ekipni rezultati v prvi seriji so bili zelo slabi. Nekateri strelci, člani republiških ekip, so toliko odpovedali, ne zgolj v prvi seriji temveč tudi v nadaljnjih, da je bilo že na kraju druge serije vidno, da ekipi Srbije in Bosne in Hercegovine zgubljata vse šanse kot pretendenta za prva mesta. Med tem je bilo tako v prvi seriji kakor v drugi in naslednjih pri slovenskemu moštvu opažena lastnost, ki je druge ekipe niso imele. Niti

slovenski strelci pa niso približno tako streljali kakor oni zmorejno in znajo. Tudi oni so streljali znatno pod svojo zmogljivi-

Novi državni prvak
Miljenko Zečević

Slovenska ekipa, ki jo vodi kapitan Janez Bulc (s pokalom)

vostjo. Toda, zato so bili precej izenačeni, hladnokrvni, odporni in vzdržljivi. Take lastnosti so nesporno zelo odločilno vplivale na njihovo ekipno zmago.

Ekipni plasman

Drugi dan okoli 15 ure je član predsedništva Strelske zveze Jugoslavije Pavle Djurić, potem ko se je zahvalil strelcem za vzorno disciplino in pohvalil domačine — Lovsko društvo v Subotici za brezhibno izvedbo organizacije, objavil rezultate in razglasil zmagovalce. Prvo mesto je osvojila ekipa Slovenije v sestavi: Zadnikar, Jež, Dimic, Lužar. Ta četvorica se je žilavo borila in preborila. Nihče še ni pričakoval, da si bodo Slovenci, katerim je to vsega peti nastop na državnem

prvenstvu, osvojili največji prehodni pokal v tej disciplini. To je po letih mlada četvorica, ki mnogo obeta. To, preteklo sezono sta tako Zadnikar kakor Dimic s svojim streljanjem na republiškem prvenstvu v Sloveniji, naravnost briljirala, tako da je bilo pričakovati, da bosta tudi na državnem prvenstvu v vrstah najboljših. Toda niti slutiti nismo, da bi mogli biti Slovenci že nevarni konkurenti za prvo mesto v ekipni konkurenci. A glej — zgodilo se je — in to ne po naključju, marveč povsem zaslužno — v primerjavi z rezultati ostalih ekip. Slovenci so od 400 možnih zadetkov dosegli 276. Druga je ekipa Hrvaške z 268 zadetki, tretja ekipa Srbije z 259 in četrta ekipa Bosne in Hercegovine z 257 zadetki.

Konkurencija posameznikov

V borbi posameznikov, vključeno strelce, ki so streljali kombinirano — hkrati za ekipni in posamezni plasman, se tudi ne da nič rožnatega reči. V glavnem so vsi, za katere so mislili, da bodo favoriti za najboljša mesta, izpadli iz liste tako, da jih je bilo prav malo med prvimi petnajstimi. Pa tudi tukaj se je zgodil majhen čudež. Zagrebški strellec Miljenko Zečević, ki ga Strelska zveza Hrvaške — zaradi tega, ker se šele malo časa bavi s to disciplino, ker ni imel ustreznih rezultatov in zaradi njegove nezadostne rutine — ni postavila v ekipo, temveč je streljal posamezno, je osvojil prvo mesto. Od 100 možnih zadetkov jih je dosegel 84. Z osvojenim prvim mestom je Zečević dobil naslov državnega prvaka v streljanju na glinaste golohe za 1962. Ta naslov bo branil na državnem prvenstvu 1963. Zečević je streljal povsem mirno in zanesljivo. Zmagal je vseskozi zaslužno. Ponovil je to, kar je preteklo leto naredil Zlatko Trifunović, ki tudi ni bil član ekipe Hrvaške (ker se ni plasiral na republiškem prvenstvu), temveč je streljajoč zgolj v konkurenci posameznikov, osvojil državno prvenstvo na skopskem strelišču. Zmage Zečevića ne smemo pozabiti, da je to peta zmaga na državnem prvenstvu, ki so jo odnesli strelci iz Hrvaške. Sedaj se je tudi Zečević pridružil bivšim (nadejamo se tudi bodočim) večkratnim prvakom LRH in državnim prvakom Milanu Volfu, Slobodanu Digošu, Pavlu Bosniću, Zlatku Trifunoviću in Luki Popovu, ki je sedaj v službi na področju LRH (dvakrat zaporedno državni prvak). Drugi je Pero Trutin, član ekipe Srbije. Od 100 možnih zadetkov jih je dosegel 80. Tudi Trutin je streljal izpod svoje zmogljivosti, čeprav ohranja svoj standart, ker je vsekakor sleherno leto med najboljšimi. Ta rezultat, to je drugo mesto na državnem prvenstvu, osvaja že tretjič, kar niti enemu naših strelcev ni uspelo. Tretji je žilavi in odporni in vztrajni slovenski strellec Peter Dimic. Imel je 76 zadetkov, oziroma prav toliko kakor Djordje Jezdić, član ekipe Srbije. Pri odločilnem streljanju obeh, je Dimic prepričljivo zmagal in tako potisnil Jezdića na četrto mesto. Peto mesto je osvojil Ivan Peroš iz Splita, zopet strellec, ki se od nedavno bavi s tem športom. Streljal je le za posamezen plasman. Toda zadeval je tako prepričljivo, da je zbudil simpatije navzoče publike in strelcev. Peroš je dosegel 72 zadetkov. Šesto, sedmo, osmo in deveto mesto si z 71 za-

Strelci Srbije

detki dele strelci, plasirani v temle zaporedju: Luka Popov, Mirko Grgurevič, Bogdan Jež, Pavle Bosnić. Deseti je član ekipe Bosne in Hercegovine Riza Selmanagić s 70 zadetki. H koncu je treba še dati priznanje domačinom, da je bilo tekmovanje brezhibno izvedeno. Žirije in glavni arbiter Ilija Kokotović so uspešno izvršili svojo nalogo. Slovenski ekipi in državnemu prvaku posamezniku želimo, da ob letu uspešno ubranijo prehodna pokala in naslova državnega prvaka. Vsem udeležencem pa priporočamo, da svoje slabe rezultate na letošnjem državnem prvenstvu ne iščejo v »slabi municiji«, »pomanjkljivem strelišču«, »polomljenih golobih«, »pomanjkljivi puški«, »slabem sojenju« itd., temveč da posvete več pozornosti svojim osebnim slabostim (v prvi vrsti nezadostni pripravljenosti), ker se je le v teh odražal naš skupni neuspeh! Pero Trutin

Podpredsednik LZ Ljubljana Ivče Majcen čestita Komendčanom

Na Kamniškem prirejajo že vrsto let tekmovanja v streljanju na glinaste golobe za predhodni pokal Lovske zveze Ljubljana. Tekmovanja organizirajo v počastitev obletnice vstaje slovenskega naroda. Pokal si je dosedaj kljub ostri konkurenci priborila vsako leto Lovska družina Kamnik. Letos pa je po trdi borbi med ekipami petih lovskih družin zmagala Lovska družina Komenda. Zmagovalka bo prihodnje leto organizirala novo tekmovanje. Na sliki podpredsednik Lovske zveze Ljubljana tov. Ivče Majcen čestita Komendčanom.

ŠALJIVE:

Strah ...

Pred leti je naša LD Čaven priredila pogon na zajce in lisice, ki so se ga udeležili tudi lovski gostje iz Italije. To pa ni bilo kar tako. Ko je vodja lova dal zbranim potrebna navodila, je določil tudi nekaj dobrih strelcev in goste, da zapro prvi pogon. Za razporeditev po stojiščih je poslal z njimi lovca, ki je dobro poznal teren, ne pa jezika gostov, ker ni bil doma iz obmejnih krajev. Zato mu je vodja lova povedal in raztolmačil besede, s katerimi opozori goste, naj bodo že po kakih 15 minutah prišli mimo stojišč zajci in lisice. Kako je lovec vsakemu gostu ponovil naročilo vodje lova, je bilo videti po pogonu, ko so našli naši lovci vse goste zbrane in plašne na zadnjem stojišču. Povedali so, da

so iz lovčeve latovščine posneli, da bo mimo stojišč prišlo kakih 15 volkov. Zato so se zaradi varnosti vsi zbrali na zadnjem stojišču, zakaj doma imajo družino in ... Telesno se jim ni primेरilo nič neprijetnega.

Gonjač

Kokoš namesto kragulja

V novembru 1961 je lovec V. iz dolgočasia nabasal svoj »top«, vzal s seboj kokoš in prijatelja in sta šla čakati kragulja. Na razgledni točki sta postavila uto in kakih 20 metrov od nje privezala kokoš. Ob prižganih cigaretah nista dolgo čakala, ko lovec opazi kragulja, pomeri in cef ... za tem pa vreščanje kokoši, ko je začutila na sebi kraguljeve kremplje. Brž je lovec ponovno zamajal svoj top, ki je to pot krepko bruhal proti roparju in ga — preplašil. Res je kragulj nekam klavrno odletel, a le zato, ker je imel smolo z južino. Kokoš pa ni več vpila.

Gonjač

Lovec - učitelj

Oče, lovec uči svojega sina, kakšen mora biti, da bo lovec. Pri tem nekoč sinko vpraša očeta, kako je on ustrelil prvega zajca. Veš sin, ko sem bil toliko star kakor sedaj ti, sem očetu, tvojemu dedu zmaknil puško in naboje. Pa te je dedek namlatil? Zakaj bi me?! No, potem ti tudi mene ne boš, ker sem ti včeraj

postrelil vse naboje, le zajec mi je ušel. Zato sem sosedovo kuro — saj ne boš povedal.

L. A.

Na občnem zboru LZ Gorica je nekdo svoj govor o lovskem turizmu končal: »Glede odstrela gostov, mislim ...«

B. R.

France je pravičen lovec, zato se navadno vrne prazen domov. Ima pa srborito ženo, ki ga ob vrnitvi že pred durmi zbadljivo sprašuje, če bo kaj za golaž. Nekoč je bil France »mehke volje«, pa ji obljubi, da bo prihodnjič golaž. Tisti večer ga je čakala z dobro večerjo, ko se je France ves nejevoljen vračal, mu žena že od daleč zakliče: No, to pot bo pa golaž, kali? Bo, bo, če boš naredila gonjača, zagodrnja France.

L. A.

Srnjak, srnjak!

V Čavenski lovski družini se je naš Stari hudo prizadeval, da bi prišel lovsko pravično do trofeje. Tolikokrat je šel v Čaven, da si je moral sleherno leto naročiti nove čevlje, znosil je gor mnogo trde in tekoče hrane — a vse zaman. V tej stiski pa se je Stari končno le znašel. Izdelal si je čevlje, ki so ob hoji tako čudovito pivkali, da se je srnjad kar podila za njim. In tako je mnogo streljal, zato tudi mnogo zgrešil, a do trofeje se je le dostreljal.

Gonjač

JUBILANTI

Matiji Viherniku so pred 60. leti rojenice v zibelko položile lovski rog in puško. Tako je postal dober lovec, saj lovi že 44 let. Dobrosrčni Matija je znan ljubitelj psov ptičarjev, gojitelj in varuh divjadi, spreten zatiravec roparic in vnet član zelene bratovščine.

Ob 60-letnici mu vsi lovci čestitamo in mu želimo še mnogo vedrih uric v lovski koči na Rinki, ki jo je tako vneto gradil in vanjo rad zahaja.

Lovci LD Žalec

France Rebernik sedemdesetletnik

Jubilant Francelj, ki je 28. X. dopolnil 70 let življenja, ne kaže tako visokih let, saj je njegov obraz še svež, vedno nasmejan in rdečih lic.

Kot vnet in pravičen lovec je poznan v širokem krogu zelene bratovščine. Lovi že dobrega pol stoletja v bližnjih in daljnjih revirjih. Ves svoj prosti čas posveča lovu in naravi. Po priložnosti se s svojim motornim vozilom potegne tudi v prostrane gozdove Pohorja ali Snežnika, kjer si je nabral precej lepih trofej, ki krasi njegovo bogato lovsko zbirko.

Sedaj je France član lovske družine Vodice, ves mladeniški in nasmejan. Med tovariši je zaradi svoje značajnosti zelo priljubljen. Na njegovo pobudo je ta lovska družina pred kratkim zgradila lep lovski dom, pri čemer je France z organizacijo, delom in dajatvami prispeval levji delež.

Tudi pri vrhovni lovski organizaciji je France zapisan kot zaslužen sodelavec, ki ob vsaki priliki rad priskoči na pomoč, naj si bo z delom ali dajatvami.

Marsikaj lepega bi še želeli reči o njem, če ne bi bil prostor v »Lovcu« tako utesenjen.

Omenimo le še to, da je Franceta in njegovo družino med vojno tudi okupator vzel na piko, tako da se je moral iz lastne hiše z družino vred zateči v stanovanje k svojemu prijatelju.

Jubilantu k temu pomembnemu slavlju iskreno čestitamo in mu želimo še mnogo let dober pogled in polno užitkov v naravi.

Lovski tovariši — L. Z.

Ivan Tavčar

iz Krepelj pri Dutovljah je letos praznoval kar tri jubileje: 65-letnico svojega rojstva, 40-letnico lovsstva in 40-letnico, odkar se je zvezal s svojo ženo. To so lepi jubileji in zato ni čudno, če ni več tak, kot je bil, ko je pred mnogimi leti lovil pod Nanosom divje prašiče — ta dogodek je lepo opisal v Lovcu — toda še danes je korenjak.

Takoj po osvoboditvi je bil med ustanovitelji takratne okrajne lovske zveze Sežana in potem njen tajnik do združenja treh lovskih zvez, to je sežanske, postojnske in koprške v Okrajno lovsko zvezo Koper. Trinajst let je bil član upravnega odbora Lovske zveze Slovenije, sedaj je član upravnega odbora Lovske zveze Postojna. Jubilant se že mnogo let bavi z vzrejo fazanov, ki jih je naselil po vsem Krasu, tako da danes na Krasu skoraj ni prostora kjer fazana ne bi bilo. Fazane goji še danes, še danes hodi na lov in žal mu je, če nima s seboj lovskega psa; najrajši je v naravi.

Tovariš Ivan pa ni samo dolgoletni lovski organizator, dober

lovec, Ivan je tudi vnet čebelar in dober obrtnik, saj stoje njegovi panji v marsikaterem čebelnjaku. Zavedal pa se je svojih dolžnosti do skupnosti tudi v najtežjih časih naše zgodovine: od leta 1942 je sodeloval v NOB.

Jubilantu iskreno čestitamo!

Prijatelji
in lovski tovariši

Anzotu Apatu iz LD Podgorje pri Slov. Gradcu, za njegov 67-letni življenjski praznik, vse dobro! Za 50-letno sodelovanje v zeleni bratovščini pa, dragi starešina, Ti želimo še mnoga zdrava leta vsi lovci iz LD Podgorje.

UMRL JE:

Drago Jazbar, član LD Logatec, vzgleden in požrtvovalen lovski tovariš je podlegel bolezni 36 let star.